

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Zahraniční obchod mezi Českou republikou a USA v letech 1999 – 2007

Czech Trade with USA between 1999 – 2007

Student: Hudcová Eva

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Juroška Martin, Ph.D.

Ostrava 2009

Zadání bakalářské práce

Student: **Eva Hudcová**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **6210R004 Eurospráva**
Specializace: **00 Eurospráva**
Téma: **Zahraniční obchod mezi ČR a USA v období 1999 - 2007**
Czech Trade with USA between 1999 - 2007

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Význam zahraničního obchodu v malé otevřené ekonomice
3. Zahraničního obchod ČR
4. Analýza zahraničního obchodu mezi ČR a USA
5. Závěr

Seznam doporučené odborné literatury:

BENEŠ, V. Zahraniční obchod. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. 328 s. ISBN 80-247-0558-3.
CIHELKOVÁ, E. a kol. Světová ekonomika: regiony a integrace. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. 244 s. ISBN 80-247-0193-6.
KUBIŠTA, V. a kol. Mezinárodní ekonomické vztahy. 1. vyd. Praha: HZ Editio, 1999. 378 s. ISBN 80-86009-29-7.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Martin Juroška, Ph.D.**

Datum zadání: 21.11.2008

Datum odevzdání: 30.04.2009

doc. Ing. Karel Skokan, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedenou literaturu.

7. 5. 2009

.....

Hudcová Eva

V této bakalářské práci bych ráda poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu Ing. Martinu Juroškovi, Ph.D. za pomoc během zpracování bakalářské práce a především za odbornou konzultaci, která byla pro mě během vypracování práce směrodatná.

Obsah:

Úvod	5
1. Význam zahraničního obchodu v malé otevřené ekonomice	6
1. 1. Kvantifikace postavení zahraničního obchodu [4.]:	7
1. 2. Podíl zahraničního obchodu na HDP	11
1. 3. Funkce zahraničního obchodu [1]	11
1. 4. Hlediska hodnocení ZO [1]	13
1. 5. Obchodní politika [1]	14
2. Zahraniční obchod ČR	18
2. 1. Dlouhodobý vývoj ČR a otevřenost ekonomiky ČR	18
2. 2. Zahraniční obchod ČR	19
2. 3. Komoditní struktura	20
2. 4. Teritoriální struktura	23
2. 5. Zahraniční obchodní politika v ČR	24
2. 6. ČR a WTO	25
2. 7. Společná obchodní politika	25
2. 8. Podpora exportu	27
2. 9. Realizace společné obchodní politiky na území ČR	27
3. Analýza zahraničního obchodu mezi ČR a USA	33
3. 1. Zahraniční obchod USA	36
3. 2. Komoditní struktura	36
3. 3. Teritoriální struktura zahraničního obchodu USA	39
3. 4. Obchodní a ekonomická spolupráce ČR a USA	40
3. 5. Komoditní struktura vývozu ČR do USA	41
3. 6. Komoditní struktura dovozu USA do ČR	44
3. 7. Obchodní bilance	46
Závěr	49
Seznam použitých zdrojů a literatury	51
Seznam zkratk a symbolů	53
Seznam grafů a tabulek	55

Úvod

Vzájemnou obchodní spolupráci mezi Českou republikou a Spojenými státy americkými jsem se před zadáním bakalářské práce příliš nezkoumala. Mým úkolem je přiblížit, jak se tato obchodní spolupráce vyvíjela a vyvíjí, čeho se tato spolupráce týká a také jaký význam má tato spolupráce v českém zahraničním obchodě.

Ve své práci jsem se rozhodla úvodem věnovat významu zahraničního obchodu. A to z důvodu přiblížit charakteristiku zahraničního obchodu. Jaký význam zaujímal zahraniční obchod v minulosti, jak je popisován v jednotlivých ekonomických teoriích, co je jeho součástí, jakými kritérii může být hodnocen nebo jaké jsou důvody vzniku zahraničního obchodu či jeho jednotlivé funkce. Chtěla jsem zdůraznit, že zahraniční obchod má celou řadu souvislostí

Na tuto kapitolu jsem navázala charakteristikou české ekonomiky. Zaměřila jsem se na vývoj základních makroekonomických veličin a strukturu českého zahraničního obchodu. Jaké komodity jsou hlavními složkami českého exportu i importu, které země jsou našimi významnými obchodními partnery nebo jakými prostředky podporuje Česká republika domácí firmy k exportu výrobků či služeb, či naopak chrání svou domácí produkci. V jakých světových organizacích je Česká republika členem a okrajově k jakým změnám došlo v české ekonomice po vstupu do Evropské Unie.

V další kapitole jsem se věnovala vzájemné obchodní spolupráce mezi Českou republikou a Spojenými státy americkými. V úvodu této kapitole jsem se nejdříve věnovala ekonomice Spojených států amerických, abych přiblížila o jakého obchodního partnera jde. A to z hlediska makroekonomických veličin, vývozní a dovozní síly a postavení na světovém trhu. Na to jsem navázala konkrétní analýzou vzájemné obchodní spolupráce. Jak se vyvíjela obchodní bilance mezi těmito státy nebo jaké skupiny výrobků jsou předmětem této obchodní spolupráce.

1. Význam zahraničního obchodu v malé otevřené ekonomice

Již s objevením se první dělby práce mezi lidmi vznikala potřeba směňovat výrobky. Obchod je jednou z nejzákladnějších přirozeností lidského druhu.

Už v minulosti probíhala takováto směna. Nejdříve ovšem zboží za zboží a později se vznikem peněz zboží za peníze. S postupem času, kdy došlo k vytvoření státních útvarů a národních ekonomik nabyl obchod většího významu a rozvinul se na mezinárodní úroveň. [5.] Zahraniční obchod je historicky nejstarší a dosud významnou formou vnějších hospodářských vztahů. V souladu se závěry teorií mezinárodního obchodu klasických, neoklasických i novodobých můžeme říct, že mezinárodní obchod patří v současné době k rozhodujícím faktorům ovlivňujícím ekonomický růst jednotlivých ekonomik i ekonomiky světové.

Zahraniční obchod je odvětví, které se zaměřuje na směnu hmotných i nehmotných hodnot mezi dvěma nebo více státy, tj. na účast na vnějších čili mezinárodním trhu. [6.]

V teorii mezinárodního obchodu často vystupují makroekonomické veličiny, jako např. domácí produkt, státní rozpočet, vybavenost země pracovní silou a fyzickým kapitálem. Tyto veličiny můžeme přiřadit takovým reálným ekonomickým subjektům, jakými jsou vláda nebo ministerstvo financí, které už mohou mít své specifické účelové funkce – např. plné využití všech výrobních faktorů, maximalizace příjmů státního rozpočtu. Řečeno obecně, teorie mezinárodního obchodu se zabývá ekonomickými problémy, jakými jsou zejména:

- *Efektivita alokace výrobních zdrojů* v rámci celosvětových možností jejich alternativního využívání. Prvořadé místo zde bude mít produktivita práce a vybavenost dané země výrobními faktory.
- *Redistribuce důchodů a bohatství* v závislosti na alternativách obchodování s jinými zeměmi. Analýza toho, kdo na obchodě získává nebo ztrácí, je určitě závažným poznáním
- *Růst domácí ekonomiky* a to v závislosti na vývoji ekonomického potenciálu na straně nabídky a poptávky v jiných zemích. To souvisí se schopností pružně se přizpůsobovat vnějším podnětům a nabízet světu takový servis, z něhož zemi plyne dlouhodobý prospěch.

- *Mechanismus fungování trhu* a strategie tržního vyjednávání. Ta záleží na tom, jak se skutečný trh odlišuje od pravidel dokonalé konkurence (př. zda podléhá rostoucím výnosům z rozsahu, kartelové dominanci, necenové konkurence, apod.)
- *Institucionální uspořádání dané země* a jeho vliv na mezinárodní obchod. Může to být rozdílná hospodářská politika (daně, cla, výše kurzu), odlišná úroveň hospodářské integrace s jinými zeměmi. [4.]

1. 1. Kvantifikace postavení zahraničního obchodu [4.]:

Jeden ze způsobů jak konkrétně definovat význam zahraničního obchodu v ekonomice jednotlivých zemích, je **vztah mezi vyrobeným a užitným společenským produktem** (celkový objem toho, co se v zemi vyrobí, a objem spotřeby ve sledovaném období). Lze ho vyjádřit schématem:

Užitý společenský produkt = vyrobený společenský produkt + dovoz – vývoz

nebo

Vyrozený společenský produkt = užitý společenský produkt – dovoz + vývoz

Při aktivní obchodní bilanci dochází cestou zahraničního obchodu ke zmenšování užitého společenského produktu a naopak v případě pasivní obchodní bilance k jeho zvyšování. V jednotlivých zemích je obměna společenského produktu různá, u některých zemí je to až 70%.

Dalším ukazatelem je **objem zahraničního obchodu**. Objem ZO v absolutních číslech vypovídá o postavení země ve světové ekonomice, popřípadě ve světovém obchodu. Z hlediska tohoto ukazatele je řada relativně malých zemí, které jsou v popředí světových vývozců, a naopak velké země se často nacházejí na střední či nižší pozici.

Váhu ZO v ekonomice napomáhá kvalifikovat a kvantifikovat **schopnost vývozu pokrýt dovozní potřeby země**.

$$\text{Vývoz} / \text{dovoz} \times 100$$

Země, kde tento ukazatel dosahuje hodnoty více než sto, jsou země s aktivní obchodní bilancí.

A v neposlední řadě postavení ZO či vnějších ekonomických vztahů v ekonomice země může vyjadřovat **vztah dovozu vůči devizovým rezervám**. Devizové rezervy, jinými slovy mezinárodní likvidita, představují volné měnové rezervy, které jsou k dispozici v národní bance země. Kromě toho se do devizových rezerv zahrnují i takzvaná zvláštní práva čerpání – ZPČ (anglicky Special Drawing Rights, SDR). Ty může získat každá členská země Mezinárodního měnového fondu (MMF), zejména v případě, že prokáže problémy své platební bilance. Do devizových rezerv se rovněž počítají rezervy země u MMF, a také měnové zlato, které je ve správě centrální banky.

Ekonomickou a finanční sílu země vyjadřuje vztah:

mezinárodní likvidita / dovoz

Dalším údajem o vnějších ekonomických vztazích je **poměr vývozu k dluhové službě**, která se vyjadřuje jako úhrn splátek a úroků ze zahraničních půjček. U celé řady nejen rozvojových zemí je tento ukazatel vysoký, a tak vývoz není schopen dluhovou službu pokrýt. Vývoz do takových zemí může být velmi riskantní.

Za další ukazatel úrovně či významu zahraničního obchodu můžeme v určité míře chápat také **platební bilanci**. [6.] Platební bilance země patří k významným makroekonomickým ukazatelům říkajícím o stavu a vývoji ekonomiky dané země. Podává obraz nejen o vnější ekonomické rovnováze a výkonnosti ekonomiky, ale i o úspěšnosti prováděné hospodářské politiky v dané zemi.

Platební bilanci chápeme jako systematický výkaz, který souhrnně zachycuje veškeré ekonomické transakce mezi rezidenty domácí země a rezidenty ostatních zemí, které se uskutečnily za určité období, zpravidla jednoho roku. Tyto ekonomické transakce jsou spojeny s toky zboží, služeb, kapitálu a peněz mezi domácí ekonomikou a zahraničím.

Každá platební bilance sestavená v souladu s doporučením Mezinárodního měnového fondu je v rámci své horizontální struktury tvořena 5 základními položkami:

1. běžný účet
2. kapitálový účet
3. finanční účet
4. saldo chyb a opomenutí
5. změna devizových rezerv

1) Běžný účet platební bilance zahrnuje export a import zboží a služeb, výnosy a náklady spojené s mezinárodním pohybem kapitálu a pracovních sil a mezinárodní jednostranné transfery. Je tvořen:

- obchodní bilancí
- bilancí služeb
- bilanci výnosů
- bilanci běžných převodů

Významnou součástí běžného účtu platební bilance je *obchodní bilance*, která zahrnuje export a import zboží. Podle klasifikace OSN SITC (Standart International Trade Classification) je export a import zboží komoditně členěn do následujících skupin: [7]

- potraviny a živá zvířata
- nápoje a tabák
- suroviny bez paliv a surovin pro potravinářské účely
- minerální paliva, mazadla a příbuzné materiály
- živočišné a rostlinné oleje, tuky a vosky
- chemikálie a příbuzné výrobky jinde nespecifikované
- průmyslové zboží tříděné podle druhu materiálu
- stroje a dopravní prostředky
- různé hotové výrobky
- zboží a transakce nespecifikované jinde v SITC

V teritoriální struktuře je export a import sledován zpravidla v rozdělení za průmyslové země a rozvojové země. Statistika MMF uvádí pak export a import rozvojových zemí dále v členění na země Afriky, Asie a Evropy, země Středního východu a země západní „hemisféry“ (Bolívie, Brazílie, Kolumbie, dominikánská republika, Ekvádor, Honduras, Peru, Trinidad, Tobago).

Pohyb služeb zachycuje *balance služeb*. Je dalším významnou částí běžného účtu platební bilance. Mezi nejvýznamnější položky patří nejčastěji mezinárodní doprava, zahraniční cestovní ruch, komunikační, stavební, pojišťovací, finanční a informační služby, licenční poplatky, obchodní služby, kulturní a rekreační služby.

Balance výnosů zahrnuje příjmy a jiné kompenzace tuzemcům ze zaměstnání v zahraničí (příjmy a kompenzace cizozemcům ze zaměstnání v naší zemi) a příjmy a výdaje související s toky zahraničních investic. Jedná se o dividendy, úroky a reinvestované zisky.

Balance běžných převodů zaznamenává transakce, které nevedou ke vzniku závazků či pohledávek ve vztahu k zahraničí. Jedná se tedy o transfery mezinárodního charakteru. Tyto převody dělíme na oficiální (vládní) a ostatní (soukromé) nebo také na finanční a věcné. Patří sem hospodářská pomoc mezi zeměmi, příspěvky mezinárodním institucím, dary, penze, apod.

2) Kapitálový účet zachycuje mezinárodní převody kapitálového charakteru. Jedná se o transfery související s migrací obyvatelstva, promíjením dluhů a vlastnickými právy ka základním prostředkům. Dále převody nevýrobních nefinančních aktiv (pozemky pro zastupitelské úřady) a nehmotných práv (patenty, autorská práva).

3) Finanční účet obsahuje čtyři položky:

- **přímé investice** – transakce je označena za přímou investici, jestliže cizozemec získá 10% a vyšší podíl na základním kapitálu tuzemské obchodní společnosti nebo družstva a naopak. Dále se řadí poskytnutí nebo přijetí finančních prostředků nebo jiných penězi ocenitelných majetkových hodnot nebo práv.
- **portfoliové investice** – investice do majetkových a dluhových cenných papírů. U majetkových cenných papírů se zejména jedná o investice do akcií, pakliže podíl na základním kapitálu je nižší než 10%, u dluhových poté převládají dluhopisy,
- **finanční deriváty** – jsou zastoupeny především forvardy, futures, swapy a opcemi, jedná se o termínované kontrakty.
- **ostatní investice** – představují zejména úvěry poskytnuté tuzemcům cizozemci nebo naopak.

Položka *Saldo chyb a opomenutí (4)* má v bilanci specifickou roli, protože je dopočítávána až po samotném sestavení platební bilance jako rozdíl mezi součty kreditních a debetních položek, aby platební bilance jako celek byla vždy vyrovnaná (její saldo bylo nulové).

5) *Změna devizových rezerv* udává, jak se ve sledovaném období zvýšily či snížily devizové rezervy centrální banky. Devizové rezervy se zvyšují (snižují), jestliže součet sald všech výše uvedených položek je kladný (záporný). Protože platební bilance jako celek musí být vždy vyrovnaná, změna devizových rezerv se do ní zaznamenává s opačným znaménkem.

1. 2. Podíl zahraničního obchodu na HDP

U největších ekonomik činí tento podíl méně než 10%, v některých případech dokonce méně než 5% (Ruská federace, ČLR). Tento ukazatel je vypovídající i přes to, že například největší ekonomika světa USA je zároveň největším světovým vývozcem a dovozcem, avšak podíl vývozu a dovozu na HDP je relativně malý (7,2 % činil podíl vývozu na HDP a 11,7 % dovozu na HDP v roce 2001). U těchto velkých ekonomik lze prakticky každou výrobu projektovat v dostatečně velkých sériích pro uspokojení potře pouze domácího trhu a není proto potřeba již ve fázi plánu předpokládat nezbytnost vývozu pro docílení žádoucí série, respektive rentability výrobního procesu.

Na druhé straně existují země středně velké a malé, s počtem obyvatel do dvaceti miliónů, pro něž je zahraniční obchod nutnou součástí zdravého ekonomického vývoje. V některých zemích (Nizozemí, Belgie) dochází prostřednictvím zahraničního obchodu k „obměňování“ až sedmdesáti procent HDP. U takto otevřených zemí je proto typické, že jejich vlády věnují zahraničněobchodním vztahům mimořádnou pozornost. [1]

1. 3. Funkce zahraničního obchodu [1]

Při pohledu na fungování zahraničního obchodu v ekonomice jednotlivých zemích, nalezneme výrazné rozdíly v závislosti na typu ekonomiky co do jejich ekonomického rozměru či ekonomické vyspělosti. Přesto lze označit určité funkce za obecně platné.

- **Transformační funkce** – což znamená vliv zahraničního obchodu na utváření stavu vnitřní ekonomické rovnováhy. Zahraniční obchod mění (transformuje) strukturu domácí produkce resp. domácích zdrojů ve strukturu žádoucí v oblasti využití.

- **Růstová funkce** – která znamená naplňování hlediska „ekonomie času“ s výsledkem úspory národní práce při zapojení se do mezinárodní dělby práce. Jde o takovou strukturu prováděné transformace, která vede k úsporám vynaložené práce.
- Zahraniční obchod může za určitých specifických podmínek působit jako **bariéra růstu** domácí ekonomiky. Poté se smysl zahraničního obchodu zvrátí ve svůj opak, kdy rozšiřování zahraniční směny snižuje zdroje a národní důchod.

Důvody vzniku jsou v mnoha zemích podobné, od ekonomických přes sociální až k politickým. Mezi hlavní důvody můžeme zařadit **rozdílné klimatické, přírodní a výrobní podmínky** v různých zemích. Ne všechny země mají dostatek určitých výrobků a výrobních surovin, a proto je musí dovážet ze zahraničí.

Jako další důvod můžeme uvést **rozdílné preference spotřebitelů** v různých zemích, které jsou schopny vyrábět stejné nebo podobné produkty a přesto probíhá směna.

V neposlední řadě můžeme uvést **úspory z rozsahu**. Jde o situaci, kdy výrobce může rozšířením objemu výroby dosáhnout vyššího zisku, protože při stále vyšším objemu produkce je schopen snižovat průměrné náklady.

Nesmíme také opomenout velmi důležité absolutní a komparativní výhody. **Absolutních výhod** dosáhne země tehdy, zda dokáže určitý výrobek vyrábět s výrazně nižšími náklady než jiné země. Vyrobí tak z daných zdrojů absolutně větší objem produkce než konkurence.

O těchto výhodách se zmiňuje Adam Smith (1723 – 1790) ve svém díle „Pojednání o podstatě a původu bohatství národů“. Je pravděpodobně prvním ekonomem, který definoval úlohu zahraničního obchodu a toto dílo je považováno za stěžejní v klasické ekonomii.

Podle něj je zdroj blahobytu státu v tom, že každá země by měla vyrábět výrobky, které jsou pro ni nejpřirozenější. Příčina bohatství národů je v získání absolutních výhod ze směny těchto výrobků na zahraničních trzích. Smith tuto teorii zformuloval v době, kdy Anglie byla „dílnou světa“. V té době neměly anglické výrobky v zahraničí příliš velkou konkurenci, a tak si mohli angličtí průmyslníci diktovat jejich prodejní ceny.

Většina zemí byla na dovozu anglického průmyslového zboží více méně závislá a mohla za něj platit pouze surovinami nebo polotovary, které byly pro anglickou průmyslovou základnu nezbytné. [1]

Další významnou teorií - teorií komparativních výhod vyplývajících z mezinárodního obchodu se zabýval David Ricardo, který tyto výhody popsal ve své knize „Zásady politické ekonomie a zdanění. V této teorii se jedná o to, že země dokáže vyrobit s danými zdroji některého zboží relativně více než jiné země. Existence přínosů z obchodu pramení z toho, že se každá země zaměřuje na činnosti, ve kterých má nižší alternativní náklady, tím ušetří zdroje a čas, které by jinak musela věnovat na výrobu zboží ostatních. Výsledkem bude, že vzroste celková výroba všech produktů a prospěch ze zvýšené produkce se rozdělí mezi všechny zúčastněné země. [5]

1. 4. Hlediska hodnocení ZO [1]

Význam zahraničního obchodu můžeme hodnotit z různých hledisek. Jedním z nich je hledisko *efektivnosti*, kdy se každá země soustředí na výrobky, kde může dosáhnout maximálních úspor společné práce. Např. Japonsko, tak vyspělá země se soustředí především na výrobu elektroniky, optiky či dopravních prostředků.

Dalším významným hlediskem je *proporcionalita*. Většina zemí nemá komplexní ekonomiku a proto je pro ně nezbytné, zajistit potřebné zboží ze zahraničí. Existuje jen málo zemí, které jsou soběstačné, mají dostatek surovin a jsou schopné pokrýt vlastní průmyslovou výrobu. Mezi tyto země patří např. USA, Ruská federace Čína či více lidnaté země jako je Indonésie či Brazílie.

A v poslední řadě jde o *demonstrativní efekt*, kdy vývozní programy jsou jakousi vizitkou rozvoje a úrovně země a naopak dovozní programy ukazují, jak jsou země schopny řešit hledisko proporcionality a také zajistit rychlejší rozvoj výrobních sil. Jde o demonstraci světového technického, designového a módního trendu, který může pozitivně působit na společenský a ekonomický pokrok.

Vliv těchto faktorů je v každé zemi různý. V zásadě můžeme říci, že čím je země větší a má více obyvatel, tím je míra závislosti ekonomiky na vnějších ekonomických vztazích menší. Lze jej vyjádřit poměrem zahraničního obchodu na HDP.

1. 5. Obchodní politika [1]

Významnou roli v zahraničně-obchodních vztazích hraje obchodní politika. Ta se pohybuje mezi dvěma základními principy – *protektionismus* (ochranářství – kdy přístup trhu novým výrobcům a výrobkům by mohlo způsobit omezení či likvidace domácích výrobních odvětví, příliv pracovních sil by způsobil vyšší nezaměstnanost a s tím vyšší výdaje ze státního rozpočtu.) a *liberalismus* (svoboda obchodu – kdy dochází k odstranění překážek, které zamezují volný pohyb zboží. Díky otevření trhu může docházet ke zvýšení konkurence a tím snížení ceny výrobků, také k posílení cenové stability či působí protiinflačně).

Stejně jako každá politika je obchodní politika platná po určité období, je odrazem světového hospodářství a hospodářské situace. V politikách jednotlivých států můžeme vyčíst základní směry a tendence, které nejsou ovlivnitelné dílčími politickými změnami (př. volby). Politická změna může přinést dílčí změny, ale neovlivní základní principy a směry. Žádný stát si nemůže dovolit provádět jakékoli změny, aniž by neriskoval, že ohrozí vztahy se svými hospodářskými partnery.

S pojmem obchodní politika je často spojován výraz diskriminace, kdy dochází k vytváření různých bariér a překážek vůči jednotlivým zemím a nerovnému zacházení se stejným zbožím z různých zemí. Opačným pojmem je preference, což je poskytování různých výhod.

V případě zahraničního obchodu rozlišujeme, zda stát uzavřel mezinárodní smlouvu či ne. Pokud je stát vázán mezinárodní smlouvou s jiným státem, je touto smlouvou vázán, nemůže si volně upravit svůj obchodněpolitický režim, ani svévolně od takovéto smlouvy odstoupit.

Jestliže stát není vázán mezinárodní smlouvou s jiným státem, může si svůj obchodněpolitický režim upravit dle svých představ. Vzhledem k těmto kritériím rozlišujeme opatření autonomní a smluvní, a dále také tarifní a netarifní.

Autonomní opatření jsou taková, která může stát přijímat nezávisle na závazcích, které mu vyplývají z mezinárodních smluv, které uzavřel. Mohou působit pasivně (cla, kvantitativní omezení, licenční řízení) a cílem je omezení nebo úplné zamezení přístupu výrobků na trh a aktivní prostředky, které usnadňují a umožňují vývoz (vývozní subvence, prémie, státní úvěry).

Smluvní opatření obchodní politiky jsou uplatňovány v bilaterálních a multilaterálních ekonomických vztazích. Jde především o obchodní smlouvy, platební dohody, úvěrové dohody, v posledních letech také dohody o vědecko-technické spolupráci, atd.

Mezi **pasivní autonomní prostředky** řadíme cla. Cla jsou dávky vybírané při přechodu přes celní hranice. Jsou zde zdůrazněny celní hranici, protože ne vždy jsou státní hranice totožné s celními (v případě letišť, celních zón či celních skladů). Cla představují základní nástroj pro regulování dovozu.

Původní (historický) význam nebyl regulační, ekonomický, ale finanční. V minulosti tvořili cla základní příjem všech států. Přesto jejich rozhodující význam je ekonomický a negociační. Cla jsou zároveň tarifním opatřením obchodní politiky.

Cla můžeme členit z různých hledisek. Z hlediska **účelu** rozlišujeme cla:

- ❖ **Finanční** – jejich hlavním cílem je získání prostředků pro státní pokladnu. Sazba této daně v podstatě odpovídá spotřební dani, která výrazně ovlivňuje konečnou cenu výrobků.
- ❖ **Ochranná** – která mají uměle zdražit dovážený výrobek tak, aby jeho dovoz neohrožoval postavení domácího výrobku. V některých případech jsou tak vysoká, že v praxi znemožňují dovoz a jsou pak prohibitivní. Zpravidla jsou zaváděna jen na kratší dobu, kdy v době jejich platnosti má domácí výroba příležitost ovládnout domácí trh.
- ❖ **Zvláštní** – která dále rozlišujeme na:
 - *Diferenční* – vztahují se na námořní dopravu
 - *Preferenční* – představují celní zvýhodnění vybraných zemí, zpravidla v rámci preferenčních úmluv nebo integračních seskupení
 - *Vyrovňovací* – často nazývaná antidumpingová. Jedná se o dodatečná cla, tedy o celní přírážky na dovážené zboží. Stát, který uvalí takovéto clo na některé výrobky, chce odstranit výhody, které vyvažující země poskytují některým výrobcům.
 - *Kompenzační* – jsou pouze variantou vyrovňovacích cel. K zavedení vyšších cel se přistupuje jako reakce na protesty domácích výrobců.

Z hlediska **směru dopravy** dělíme cla na:

- ❖ **Vývozní** – důvodem zavedení tohoto cla může být, že stát chce zabránit nedostatku určitého produktu na domácím trhu, snaha států nevyvážet surovinu, ale produkty nebo hotové výrobky. Jejich funkce může být buď fiskální, nebo ochranná.
- ❖ **Tranzitní (průvozní)**
- ❖ **Dovozní** – jsou nejběžnější, také aplikována nejčastěji a představují nejobvyklejší nástroj pro ochranu domácího trhu.

Z hlediska **výpočtu** celní dávky dělíme cla na:

- ❖ **Specifická** – která se vypočítávají z váhy (existuje pojem hrubá váha = váha zboží a obalu, čistá váha = bez obalu, tzv. zákonná váha, což je váha vnitřních obalů), objemovými jednotkami jsou například 1litr, metr krychlový či hektolitr.
- ❖ **Valorická neboli hodnotová cla** – dávka se vypočítává procentní sazbou k nějaké ceně, zpravidla pak k ceně CIF, tzn., že v ceně je započítána doprava, pojištění a ostatní náklady spojené s dodáním zboží do země určení.
- ❖ **Smíšená (klouzavá, kombinovaná)** – cílem těchto cel je stanovit nejnižší clo a zároveň působit proti dovozu levného zboží.

Jak už jsem uvedla výše, rozlišujeme také tarifní a netarifní opatření. Mezi tarifní opatření řadíme cla (která jsou uvedena výše), a proto se nyní zaměřím na **netarifní opatření** obchodní politiky. Cílem těchto opatření je opět ochrana domácí ekonomiky. Můžeme zde zařadit především:

- **Dovozní přírážka** – jedná se o částku, která je vybírána při dovozu výrobků nad rámec běžného cla a je stanovena procentem z celní hodnoty výrobku
- **Dovozní depozitum** – jímž je finanční částka složená při dovozu bezúročně u určeného peněžního ústavu na stanovenou dobu a ve výši stanovené procentem z celní hodnoty. Po uplynutí doby je depozitum vráceno.
- **Minimální cena** – spodní hranice ceny, kterou může vývozce požadovat za svůj výrobek

Podstatou **aktivních autonomních prostředků** je pomoc státu svým vývozcům. Existují prostředky, které jsou všeobecně tolerovány z hlediska etiky mezinárodního obchodu, přičemž arbitrem této etiky je Světová obchodní organizace (World Trade Organization, WTO). Také existují prostředky, které jsou v přímém rozporu s ustanovením WTO, ale i přesto se v zakryté formě uplatňují.

Mezi standardní nástroje na podporu vývozu řadíme:

- ❖ *Vývozní prémie (subvence)* – jedná se o státní příspěvek nebo intervence, s jejíž pomocí stát zvyšuje konkurenceschopnost domácích výrobků na zahraničních trzích.
- ❖ *Úvěrování vývozu* – vývoz do určitých zemí je podmíněn poskytnutím úvěru, což znamená, že vývozce, který nemá k dispozici potřebné financování, je přímo nebo nepřímo vyřazen ze soutěže. Poskytnutí úvěru zemi a jejím firmám je standardní obchodní záležitost. Úvěry dělím na krátkodobé (do 12 měsíců), střednědobé (3 – 5 let) a dlouhodobé (10 – 15 let, výjimečně i 30 – 50 let). U nás tyto úvěry poskytuje ČR Česká exportní banka.
- ❖ *Státní záruky na úvěr* – stát kromě zapůjčení prostředků může krýt podnikatelská rizika svých firem do některých zemí formou státních záruk (které poskytuje běžná komerční banka).

Mezi další prostředky a nástroje, kterými stát pomáhá svým vývozcům, můžeme také zařadit různé instituce (Agentury pro zajišťování vývozu či zastupitelské úřady v zahraničí), podporu propagace a jiné.

2. Zahraniční obchod ČR

2. 1. Dlouhodobý vývoj ČR a otevřenost ekonomiky ČR

Dosaženou dynamikou se Česká republika zařadila k nejrychleji rostoucím zemím Evropy. Vyšší dynamika hospodářského růstu v České republice vedla k posílení její mezinárodní ekonomické pozice charakterizované objemem hrubého domácího produktu na obyvatele. Příznivý vývoj ekonomiky České republiky můžeme vypořádat i z jiných makroekonomických ukazatelů – jako je klesající míra nezaměstnanosti, poměrně nízká a stabilní inflace nebo kladná obchodní bilance.

Tab. 2.1. Dlouhodobý vývoj ČR

	1999	2000	2002	2004	2005	2006	2007
HDP na 1 obyvatele, Kč na ob., běžné ceny	202 357	213 110	241 593	275 770	291 561	313 213	341 989
HDP, r/r v %, stálé ceny	1,3	3,6	1,9	4,5	6,3	6,8	6,0
Index průmyslové produkce, r/r ¹ v %, .		x	1,9	9,6	6,7	11,2	9,0
Obecná míra nezaměstnanosti v %	8,7	8,8	7,3	8,3	7,9	7,1	5,3
Průměrná hrubá měsíční nominální mzda v Kč	12 797	13 614	15 866	18 041	18 992	20 219	21 694
Míra inflace v % r/r, průměr	2,1	3,9	1,8	2,8	1,9	2,5	2,8
Bilance zahraničního obchodu zbožím, mld. Kč, běžné ceny	-64,4	-120,8	-71,3	-26,4	38,6	39,8	87,9

Zdroj: [http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tab_2_ekonomika_a_infrastruktura_zu/\\$File/2zu_eki.xl](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tab_2_ekonomika_a_infrastruktura_zu/$File/2zu_eki.xl)

Vyspělost české ekonomiky je dána také rostoucí mírou otevřenosti, a to z hlediska exportu na HDP země. Obchodní vztahy rozvíjí ČR zejména po vstupu do EU se svými sousedními státy, tj. s ostatními členy EU. Můžeme to vypořádat z hodnot exportu či importu na HDP, který se v posledních letech zvyšuje o 1 – 2% ročně.

¹ r/r mezipoletní změna

Otevřenost ekonomiky, jako míra její účasti na dovozu či vývozu zboží, služeb a kapitálu v podobě investic a půjček, má pro ČR značný význam z hlediska dosahování vyššího hospodářského růstu. Omezené surovinové zdroje, struktura výroby, ale i nedostatečný lidský kapitál a rozloha země jsou základními příčinami vysokého podílu zahraničního obchodu na HDP země.

Tab.: 2. 2 Míra otevřenosti ČR (v %)

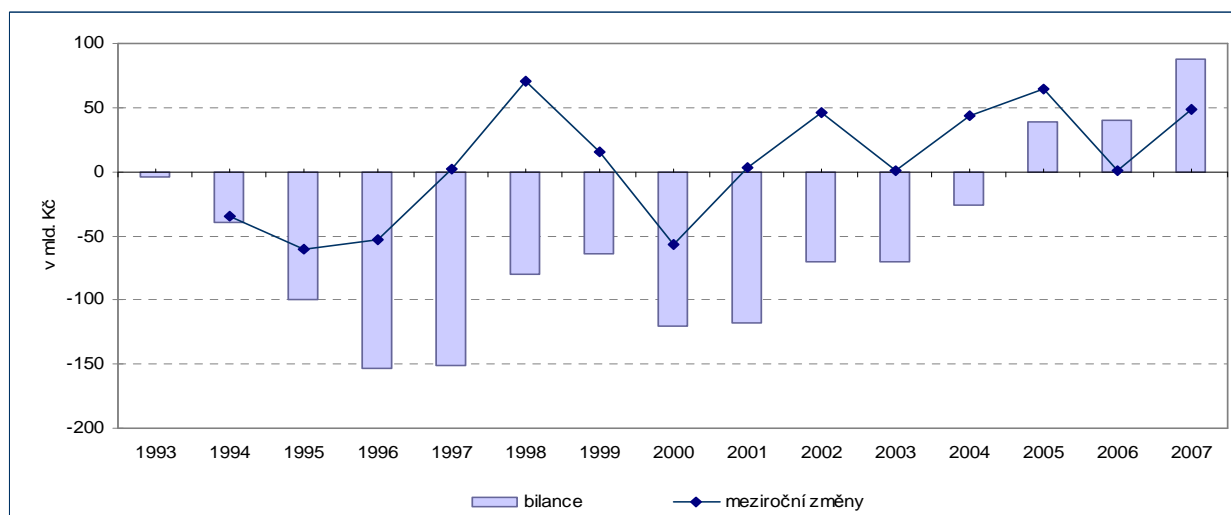
	jednotky	2000	2002	2004	2006	2007
Export	mld. Kč, b.c	1 121,099	1 254,860	1 722,657	2 144,573	2 476,356
Import	mld. Kč, b. c.	1 241,924	1 325,671	1 733,776	2 075,880	2 353,127
HDP	mld. Kč, b. c.	2 189,2	2 464,4	2 814,8	3 215,6	3 551,4
EX/HDP	%	51,2	50,9	61,2	66,7	69,7
Imp/HDP	%	56,7	53,8	61,6	64,6	66,3

Zdroj: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E00499079/\\$File/00010801.xls](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E00499079/$File/00010801.xls), výpočty vlastní

2. 2. Zahraniční obchod ČR

Růst ekonomiky můžeme sledovat v rostoucích hodnotách exportu a importu v jednotlivých letech. Hodnoty vývozu stouply zejména po r. 2004, kde se rozdíl mezi rokem 2003 a 2004 pohybuje okolo 351.8mld. Kč. Totéž můžeme vidět i u vývozu, kdy je rozdíl mezi rokem 2003 a 2004 308,4 mld. Kč. Hovoří to tom i hodnoty dosažené v 1. čtvrtletí roku 2008, kdy vývoz vzrostl o 5,1 % a dosáhl 631,9 mld. Kč a dovoz se zvýšil o 6,1 % a činil 597 mld. Kč.

Graf 2.1. Vývoj obchodní bilance

Zdroj: ČSÚ

Růst významu zahraničního obchodu a jednotlivých hodnot exportu a importu se odráží na vývoji a hodnotách obchodní bilance, která je od roku 2005 kladná. Je to dáno vstupem ČR do EU a s tím související odstranění bariér obchodu a otevření hranic. Výsledky zahraničního obchodu jsou ovlivněny pokračujícím růstem průmyslové produkce, zvýšením zpracovatelského průmyslu zejména v oblasti telekomunikačního zařízení, dopravních a přepravních prostředků a výpočetní techniky. Dalším faktorem přispívajícím k růstu významu zahraničního obchodu ČR je také příznivý ekonomický růst států EU.

Tab. 2. 3 Zahraniční obchod v letech 1993 – 2007

v mld. Kč, běžné ceny

Rok	Obrat	Vývoz	Dovoz	Balance	Index ¹⁾		Krytí dovozu vývozem v %
					vývoz	dovoz	
1993	847,7	421,6	426,1	-4,5	-	-	98,9
1994	957,2	458,8	498,4	-39,5	108,8	117,0	92,1
1995	1 231,9	566,2	665,7	-99,6	123,4	133,6	85,0
1996	1 356,4	601,7	754,7	-153,0	106,3	113,4	79,7
1997	1 569,0	709,3	859,7	-150,5	117,9	113,9	82,5
1998	1 748,7	834,2	914,5	-80,2	117,6	106,4	91,2
1999	1 881,9	908,8	973,2	-64,4	108,9	106,4	93,4
2000	2 363,0	1 121,1	1 241,9	-120,8	123,4	127,6	90,3
2001	2 653,7	1 268,1	1 385,6	-117,4	113,1	111,6	91,5
2002	2 580,5	1 254,9	1 325,7	-70,8	99,0	95,7	94,7
2003	2 811,7	1 370,9	1 440,7	-69,8	109,2	108,7	95,2
2004	3 471,8	1 722,7	1 749,1	-26,4	125,7	121,4	98,5
2005	3 698,5	1 868,6	1 830,0	38,6	108,5	104,6	102,1
2006	4 249,4	2 144,6	2 104,8	39,8	114,8	115,0	101,9
2007	4 870,6	2 479,2	2 391,3	87,9	115,6	113,6	103,7

¹⁾ Stejně období předchozího roku = 100.

2. 3. Komoditní struktura

Komoditní struktura českého vývozu byla velmi široká, což svědčilo o dostatečné specializaci české výroby. Součástí českého vývozu byl rozsáhlý sortiment. ČR je jedním z největších evropských vývozců elektrické energie. Pohyby v komoditní struktuře v zahraničním obchodě se vyznačují kolísající dynamikou vývozu i dovozu u většiny tříd SITC v porovnání v jednotlivých letech.

Tab. 2. 4. Dovoz podle tříd SITC

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
0	Potraviny a živá zvířata	45,9	50,2	53,7	54,2	57,1	72,1	81,6	89	102,9
1	Nápoje a tabák	7,9	7,4	7,3	6,6	7,5	10,7	11,8	13	15,7
2	Suroviny nepoživatelné	31	39,4	40	38,2	41	52,9	51,4	57,3	58,3
3	Minerální paliva, maziva	65,3	119,9	125,7	100,2	107,8	122,1	167,6	200,8	191,3
4	Živočišné a rostlinné oleje	2,5	2,6	3,1	3	3,8	4,2	3,6	3,7	3,3
5	Chemikálie a příbuzné výrob.	119,7	139,1	151	148,4	164,4	194,8	201,5	219,1	248,5
6	Tržní výrobky	205	257,9	280,1	273	289,8	360,8	374,3	428,5	500,2
7	Stroje a dopravní prostředky	383,3	496,7	584,4	561,7	616,3	739,9	736,9	870,7	1028
8	Průmyslové spotřební zboží	112,2	128,3	139,9	140	152,7	190,7	200	221,5	241,7
9	Komodity aj.	0,3	0,4	0,3	0,3	0,4	0,8	1,3	1,1	1,3
	celkem	973,2	1241,90	1385,6	1325,7	1440,7	1749,1	1830	2104,8	2391,3

Zdroj: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/DA00475F3D/\\$File/52573965.pps#263,4](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/DA00475F3D/$File/52573965.pps#263,4)

Podíl **dopravních prostředků a strojů** se na celkovém vývozu a dovozu zvýšil. Meziročně vývoz stoupá o 3 – 5 % a hodnota dovozu o 1 – 2 %. Růst je dán zvyšující potřebou silničních vozidel a vozidel používaných v průmyslu, zařízení pro telekomunikaci, výpočetní techniky a jiných elektronických zařízení. Silniční vozidla se v roce 2008 podílela na celkovém vývozu 15,6 %, z toho osobní automobily 7,4 %.

U **průmyslového zboží** dochází k růstu vývozu i dovozu, ale přesto dochází ke snížení jeho podílu na celkovém vývozu a dovozu dochází. Meziročně dochází ke snížení téměř o 1 %. Je to dáno poklesem průmyslové produkce, který postihl téměř všechna odvětví zpracovatelského průmyslu.

U třídy **chemikálie a příbuzných výrobků** dochází k růstu vývozu i dovozu. Při pohledu na vývoj podílů těchto výrobků na celkovém dovozu a vývozu, můžeme zjistit, že docházelo k mírnému poklesu vývozu v letech 1993 – 2003 meziročně o téměř 1 %, ale vstupem ČR do EU dochází k mírnému zvýšení o necelé 1 % a tím i k posílení jeho pozice na celkovém vývozu.

Vzrůst je zaznamenán zejména větší koncentrací na farmaceutické výrobky a léčiva a umělá hnojiva. Z hlediska dovozu je vývoj zcela opačný, v letech 1993 – 2003 docházelo k mírnému růstu v této oblasti, naopak po roce 2004 má dovoz těchto výrobků snižující tendenci, meziletočně o necelé 1 %.

V třídě **nepoživatelných surovin a minerálních paliv** dochází mírnému růstu vývozu a dovozu. Ale jejich podíl na celkových hodnotách vývozu a dovozu se snižuje. Tento vývoj, který byl dán silným tlakem vysokých cen minerálních paliv, vede k meziprocentnímu snížení o téměř 1 %

Podíly **zemědělských a potravinářských produktů** na celkovém obchodu je pouze minimální, v současné době činí asi 4,5 % na celkovém obratu zahraničního obchodu ČR. V roce 2007 se zemědělské produkty a potravinářské produkty podílely na celkovém exportu 3,6 % a v případě importu jejich podíl dosáhl hodnoty 5,1 %. Podíl těchto výrobků na celkovém zahraničněobchodní směně ČR snižuje. Důvodem je nižší tempo růstu zahraničněobchodní směny s těmito výrobky.

Podíl **nerostných surovin** a zejména paliv na celkovém exportu ČR dosahuje 5,3 % a 10,4 % na importu. Podíl na celkovém podílu zahraničního obchodu narůstá v důsledku rostoucích cen těchto komodit na světovém trhu.

Tab. 2. 5. Vývoz podle tříd SITC v mld. Kč

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
0	Potraviny a zvířata	26,3	33	34,4	31,1	36,4	47,4	61,1	62	71,9
1	Nápoje a tabák	7,8	8,4	8,7	8,6	8,2	8,9	10,6	10,7	14,5
2	Suroviny nepoživatelné	34,3	39,6	38,6	35,1	38,4	47,3	47,2	55	64,9
3	Minerální paliva, maziva	26,5	34,2	38,2	36	39,4	49,9	57,4	61,8	67,5
4	Živočišné a rostlinné oleje	1	1,3	1,4	1	1	1	1,8	1,6	2,1
5	Chemikálie a příbuzné výrobky	66,9	79,6	81,9	74,7	80,6	104	119	129,9	144,2
6	Tržní výrobky	236,7	285,1	309,1	294	316,4	388,5	406,3	445,3	501,1
7	Stroje, dopravní prostředky	385,4	498,4	599,7	623	687,2	876,1	949,2	1141,7	1343,4
8	Průmyslové spotř. zb.	123	140,5	154,8	149,5	161,5	198,5	215,6	235,9	269
9	Komodity aj.	0,9	1	1,3	1,9	1,8	0,9	0,5	0,7	0,8
	Celkem	908,8	1121	1268,1	1254,9	1370,9	1723	1868,6	2144,6	2479,2

Zdroj: [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/DA00475F3D/\\$File/52573965.pps#263,4](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/DA00475F3D/$File/52573965.pps#263,4)

ČR dosahuje velmi výrazného pozitivního salda zahraničního obchodu v oblasti zpracovatelných průmyslových produktů, a naopak výrazně negativní obchodní bilanci dosahuje u zahraničněobchodní směny s palivy, plynem, chemikáliemi, nerostnými surovinami a produkty primární zemědělské produkce. Pozitivního salda ČR dosahuje v bilanci vývozu elektrické energie, ale saldo se snižuje v souvislosti s růstem spotřeby energie v ČR.

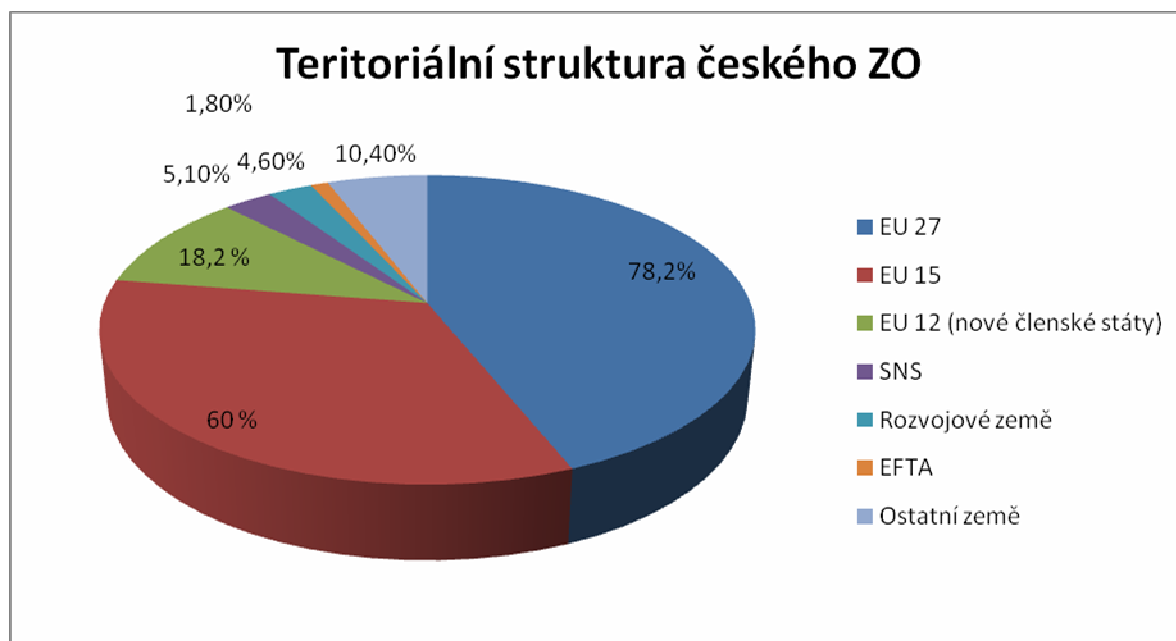
2. 4. Teritoriální struktura

Hlavní podíl na hodnotě realizovaných obchodů ČR mají vyspělé průmyslové státy, především členské země EU, se kterými ČR realizuje přibližně 75 % hodnoty zahraničněobchodní směny. Nejvýznamnější obchodními partnery jsou Německo a Slovensko. S těmito zeměmi realizuje přibližně 40 % hodnoty veškerého zahraničního obchodu.

Teritoriální struktura zahraničního obchodu není příliš vysoká. Přibližně 50 % hodnoty obratu zahraničně obchodní směny se realizuje v rámci obchodu se sousedními zeměmi, kterými jsou Německo, Rakousko, Polsko, Slovensko a Maďarsko. Přílišná orientace na omezený počet zahraničních trhů vede vysoké závislosti české ekonomiky na vývoji ekonomického cyklu okolních ekonomik, které jsou rozhodujícími obchodními partnery ČR. Jakýkoli negativní vývoj ekonomiky těchto zemí může znamenat problémy ve vývoji ekonomiky a obchodu ČR.

Dominantní postavení hrají země EU, jejichž podíl na celkové hodnotě obratu zahraničního obchodu ČR je téměř 80 %. Výrazný je zejména podíl zemí EU 15, který činí přibližně 60 %, podíl nových členských zemí EU převyšuje v současné době 18 %. Hlavním charakteristickým rysem současného vývoje teritoriální struktury zahraničního obchodu ČR je závislost ČR na obchodu se zeměmi EU, zatímco význam obchodu s ostatními teritorii světa se postupně snižuje.

Graf. 2. 2. Teritoriální struktura českého ZO

Zdroj: ČSÚ

ČR má pozitivní bilanci zahraničního obchodu pouze se zeměmi EU 15 a se zeměmi ESVO. Bilance zahraničněobchodní směny s ostatními regiony světa je pasivní. Nejvyšší hodnoty záporného salda se objevují u směny s novými členskými státy EU, ČLR a se zeměmi SNS, zejména pak s Ruskem.

2. 5. Zahraniční obchodní politika v ČR

Obchod se zbožím a službami zahrnuje v EU dvě úrovně spolupráce, přičemž každá z nich je založena na jiném legislativním a institucionálním základě. Na první úrovni se odvíjí obchod realizovaný mezi 27 členskými státy EU, který je označován jako vnitrokomunitární obchod (intra trade). Prakticky se jedná o volný pohyb zboží v rámci fungujícího jednotného vnitřního trhu, kde jsou obchodní vztahy regulovány politikou na ochranu hospodářské soutěže. Na druhé úrovni je realizován obchod se třetími zeměmi, tzv. extrakomunitární obchod (extra trade). V tomto případě jsou obchodní vztahy EU se třetími zeměmi regulovány společnou obchodní politikou.

2. 6. ČR a WTO

Dohoda o zřízení Světové obchodní organizaci (WTO) byla sjednána a podepsána účastnickými státy 15. dubna 1994 v Marrakéši na základě negociačních jednání, která proběhla v letech 1986 – 1994 v rámci tzv. Uruguayského kola týkajícího se jak liberalizace obchodu se zbožím, tak i vytvoření základního rámce pro liberalizaci služeb, investičních opatření a opatření týkajících se duševních práv.

Hlavní náplní činností WTO je podpora fungování mezinárodního obchodu na základě systému daných pravidel, nestranné urovnání sporů mezi vládami a organizace obchodních jednání. Jádrem systému je zhruba 60 dohod WTO, jež tvoří právní základ mezinárodního obchodu a obchodní politiky. Tyto dohody vycházejí ze zásad **nediskriminace** (země by neměly diskriminovat mezi jejími obchodními partnery, a to by neměla rozlišovat mezi vlastní a cizí výrobky, služby nebo příslušníky - což je "národní zacházení" ; **volnějšiho obchodu** (svobodnější - překážky sestupující prostřednictvím vyjednávání), **podpory konkurence** (Konkurenceschopnější - odrazováním "nekalých" praktik, jako vývozních subvencí a dumpingu produkty pod výrobními náklady na získání podílu na trhu;), a **zvláštních dohod s méně rozvinutými zeměmi** (výhodnější pro méně rozvinuté země - dát jim více času na přizpůsobení, větší flexibilitu, a zvláštní výsady)

ČR tuto dohodu podepsala 15. dubna 1994 v Marrakéši a tato dohoda byla následně projednána parlamentem České republiky, ratifikována prezidentem republiky a publikována ve Sbírce zákonů č. 191/1995.

2. 7. Společná obchodní politika

Společná obchodní politika (Common Commercial Policy) začal být vytvářena již od samého vzniku EHS, to je od roku 1957. V této době se šestice zemí EHS dohodla na vytvoření celní unie, na jejímž základě mělo dojít v přechodném období k vytvoření společného trhu. V Římské smlouvě (1957) členské státy vyhlásily, že hodlají přispět společnou obchodní politikou k progresivnímu rušení všech restrikcí v mezinárodním obchodě. Článek 133 Smlouvy o EHS stanovil, že po uplynutí přechodného období, se společná obchodní politika bude zakládat na jednotných zásadách.

Prakticky to znamenalo, že mezi členskými státy EHS byla odstraněna cla a ostatní obchodní překážky a zboží se na území těchto států pohybovalo zcela volně, bezbariérově. Navíc členské státy EHS začaly uplatňovat jednotnou celní a obchodní politiku vůči třetím zemím, byl vytvořen jednotný celní sazebník a byla sjednocena pravidla pro uplatňování jak ochranných opatření vůči nečlenským zemím společenství, tak pravidla určující preferenční zacházení. Vytváření celní unie bylo dokončeno v r. 1968. Od r. 1969 přešla realizace obchodní politiky jednotlivých zemí do kompetence společných orgánů Společenství. Smlouva o EU z r. 1993 základní cíle a principy společné obchodní politiky znovu potvrdila. Amsterdamskou smlouvou z r. 1997 došlo k rozšíření působnosti společné obchodní politiky na obchod se službami a právy duševního vlastnictví. Smlouva z Nice (2000) přinesla podstatnou změnu článku 133 Smlouvy o založení ES. Výlučnými kompetencemi pouze v oblasti obchodu se zbožím, Nicejská smlouva přesunula do výlučné kompetence Společenství také jednání o dohodách týkajících se služeb a komerčních aspektů práv k duševnímu vlastnictví. Z aplikace čl.133 Smlouvy o ES byly vyňaty dopravní služby, obchod se zbraněmi.

Obchodní politika je charakteristická základními principy:

- vytváření jednotného celního sazebníku se společnými tarify uplatňovanými při dovozu zboží ze třetích zemí,“
- uzavírání mezinárodních obchodních dohod prostřednictvím společných institucí EU
- společný postoj v otázce liberalizace světového obchodu, a to jak na bilaterální, tak multilaterální úrovni,
- jednotná aplikace vývozní politiky a společné uplatňování obchodních ochranných opatření vůči dumpingovým a subvencovaným dovozním ze třetích zemí,
- vytváření jednotných pravidel v oblasti preferenčního systému

Společná obchodní politika je jednou ze čtyř², respektive pěti oblastí, ve které její členské státy dosáhly nejvyššího stupně spolupráce. Unie tak při jednáních se třetími zeměmi vystupuje jako jeden samostatný subjekt.

² Společná obchodní politika patří do oblastí, kterým členské státy EU delegovaly své pravomoci na orgány EU. Do této oblasti kromě společné obchodní politiky patří dále společná zemědělská politika, společná dopravní politika a pro země eurozóny i měnová politika.

2. 8. Podpora exportu

V rámci EU nebyla doposud sjednocena společná proexportní opatření, která by byla financována ze společného rozpočtu. Členské státy Unie provádějí vlastní proexportní politiky v takovém rozsahu, který jim umožňují jejich národní rozpočty. Cílem EU je především zvýšit konkurenceschopnost průmyslu vůči globálním konkurentům. Hlavními nástroji k dosažení tohoto cíle jsou společná obchodní politika, modernizovaná veřejná správa, rozvoj technické spolupráce, vytváření programů pro malé a střední podnikatele aj. Zvláštní pozornost je v EU věnována podpoře exportu zemědělských výrobků. Zemědělský sektor je dotován od začátku výrobního cyklu, kdy jsou zemědělcům vypláceny podpory v rámci společné zemědělské politiky, a končí pořádáním informačních kampaní, veletrhů a výstav zaměřených na podporu a prezentaci zemědělských výrobků na třetích trzích.

2. 9. Realizace společné obchodní politiky na území ČR

Od 1. května 2004 se ČR stala součástí jednotného celního území Společenství, v rámci něhož je uplatňována společná obchodní politika vůči třetím zemím. Prakticky to znamenalo, že pod pravidla SOP se dostala pětina zahraničně obchodního obrátu ČR (80% obrátu tvoří volná výměna zboží s členskými státy EU).

Zásadní změny v zahraničně obchodní politice ČR znamenaly:

- přenesení části zákonodárné iniciativy vlády na Evropskou komisi a zákonodárné rozhodovací pravomoci z parlamentu na Radu EU a Evropský parlament
- převzetí a provádění komunitárních obchodně politických právních předpisů a ukončení platnosti všech relevantních národních právních předpisů
- přistoupení k mezinárodním smlouvám uzavřeným EU s třetími zeměmi a ukončení aplikace smluv s EU a jakýchkoli dalších mezinárodních smluv s třetími státy, které se neslučovaly s členstvím v EU)

ČR se na tyto změny postupně připravovala již po celá 90. léta. Ještě před ratifikací Evropské dohody (European Agreement) v r. 1995 probíhala obchodní výměna mezi ČR a čl. státy EU-15 na základě tzv. Prozatímní dohody o obchodu a otázkách s obchodem souvisejících z r. 1992, resp. 1994, která po nabytí účinnosti Evropské dohody stala ve své novelizované podobě bylo vytvořit mezi ČR a členskými státy EU zónu volného obchodu průmyslovými výrobky, a to do konce roku 2001. Asymetrický přístup, který Evropská dohoda předpokládala při odstraňování tarifních a netarifních opatření a jenž dočasně znevýhodňoval členské státy EU, umožňoval českým výrobcům a exportérům postupné přizpůsobování se novým, náročnějším podmínkám a přístup na evropský, potažmo světový trh. S liberalizací zemědělského obchodu a rybolovu se v Evropské dohodě příliš nepočítalo. Cíla byla nejprve redukována a tzv. méně citlivých komodit a dovozy do EU probíhaly v rámci celních kvót, které se začaly postupně navyšovat po r. 2000. Vzájemný obchod ČR a EU byl také zdokonalován přijímáním společné legislativy, například v oblastech patentování výrobků, technických norem, hygienických a rostlinno-lékařských osvědčení apod. K úplné liberalizaci obchodu došlo až po vstupu ČR a EU.

Již po ročním členství v EU vydalo Ministerstvo průmyslu a obchodu ČR hodnotící zprávu. Jednou z oblastí této zprávy byla i obchodní politika, v rámci níž bylo dosaženo výsledků [3]:

- v r. 2004 se výrazně dynamizovaly všechny základní ukazatelé zahraničního obchodu ČR. Bylo dosaženo historicky nejvyšších hodnot exportu (1 713,7 mld. Kč). O více než 20% vzrostl v roce 2004 i dovoz do ČR.
- Výsledky zahraničního obchodu výrazně ovlivňují celkový hospodářský vývoj ČR s ohledem na vysoký podíl hodnoty vývozu zboží na HDP, který v roce 2004 dosáhl 62,3%.
- Od vstupu ČR do EU nacházejí české výrobky větší uplatnění na trzích třetích zemí, než tomu bylo v minulosti. V souvislosti s povinným prováděním SOP získala ČR podstatně více partnerů, s nimiž realizuje preferenční obchod na bázi celní unie nebo oblasti volného obchodu.
- Vstup ČR do EU znamenal i převzetí jednostranných preferencí, které EU uplatňuje vůči některým rozvojovým zemím. Zvýšila se konkurence a tlak na vysoký standard produkce.

- MPO ČR získalo přístup k unijním informačním databázím o podmínkách vývozu do třetích zemí s možností pro podnikatele vkládat dotazy a informace o problémech a porušování pravidel přístupu na tyto trhy."

Export a zahraniční obchod vůbec má pro českou ekonomiku značný význam. Proto je **podpora exportu v ČR** vnímána jako nedílná součást podpory podnikání spolu s dalšími oblastmi, jakou jsou např. podpora malého a středního podnikání, podpora průmyslového výzkumu a vývoje či podpora investování. Komplexní podpora exportu se v ČR skládá ze dvou základních složek:

- Státní proexportní politiky, kde řídicí roli vykonává MPO ČR a vykonavateli státní proexportní politiky jsou orgány státní správy a organizace, které stát zřídil za účelem podpory exportu. Patří sem Agentura na podporu obchodu (CzechTrade), Česká exportní banka (ČEB), Exportní a garanční pojišťovací společnost (EGAP).
- Proexportní aktivity nestátního sektoru realizované například Svazem průmyslu a dopravy, Hospodářskou komorou, aj.

Rozdíly v poskytování proexportních opatření nespočívají pouze v organizačním zajištění podpory, ale také ve způsobu jejího financování. Zatímco aktivity státní správy mohou být hrazeny z prostředků státního rozpočtu a jsou poskytovány příjemcům podpory bezplatně, služby nabízené exportérům nestátními subjekty jsou zajišťovány výhradně na základě předem stanovené finanční odměny.

Cílem státní **proexportní politiky** je usnadnit přístup a pomoci tuzemským výrobcům, resp. vývozcům realizovat jejich zboží a služby na trzích třetích zemí. Státní proexportní politika má charakter nepřímé podpory, podporuje prostředí volné hospodářské soutěže a je realizována v souladu se všemi relevantními mezinárodními závazky. Služby státu jsou rozděleny do 3 částí:

- **informační služby** – v rámci kterých může exportér využít tzv. zelenou linku pro export, která zabezpečuje bezplatné zprostředkování informací a služeb všech proexportních institucí státu. Podnikatelé mohou získat přehled o nabídkách MPO ČR, zastupitelských úřadů ČR v zahraničí, CzechTrade, ČEB a EGAP.
- **vzdělávací a poradenské služby** – zajišťuje agentura CzechTrade formou organizování speciálních seminářů, vzdělávání vývozců v oblasti exportního financování, zajišťování individuálních tréninků nebo realizací dlouhodobých programů.

- *asistenční, finanční a prezentační služby* – jsou poskytovány všemi státními organizacemi podporující export.

Naplnování cílů a záměrů státu, stejně jako prostředky k dosažení těchto cílů v oblasti podpory exportu, stát prezentuje ve své strategii. Zatím poslední dokument, který vypracovalo MPO ČR se nazývá **Exportní strategie ČR pro období let 2006 – 2010**. [21] Reaguje na změny, ke kterým došlo po vstupu ČR do Evropské unie, na nutnost nově definovat teritoriální priority, na nové potřeby klientů a nové trendy v poskytování služeb (investice do zahraničí, vývoz služeb). Navazuje na Koncepti proexportní politiky na léta 2003–2006, vychází ze závěrů Strategie hospodářského růstu ČR a Strategie udržitelného rozvoje ČR. Je v souladu s Konceptí zahraniční politiky na léta 2003–2006, Konceptí jednotné prezentace ČR v zahraničí, jakož i Konceptí zahraniční rozvojové pomoci ČR. Exportní strategie ČR do roku 2010 vychází z analýzy systému podpory vývozu v zemích EU, USA, z požadavků samotných podniků, z analýzy silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb české ekonomiky se zvláštním zřetelem k vnějším vztahům.

Důraz je kladen především na vývoz služeb a rozvoj investičních aktivit českých podnikatelských subjektů v zahraničí. Exportní strategie definuje dvanáct klíčových projektů zaměřených na dosažení čtyř základních cílů, tj:

- zvyšovat příležitosti pro podnikatele (usnadňovat podmínky pro obchodování, působit na klíčových trzích nebo budovat kvalitní značku ČR ve světě)
- poskytovat profesionální a účinnou podporu exportérům (účinná asistence pro exportéry, zvýšení vývozu služeb, přímých investic a akvizic, rozvoj vývozních aliancí)
- zlepšit a rozšířit kvalitu služeb (vybudovat nový systém služeb státu pro exportéry, zřídit zákaznické centrum pro export)
- zvýšit kapacity pro export (síť pro export, rozšíření finančních služeb, založení exportní akademie).

	Přínosy exportní strategie
Stát	Dynamizace růstu HDP, zvýšení podílu na světovém exportu
Podnikatel	Zvýšení produktivity a konkurenceschopnosti, růst obrátu firem
Občan	Pracovní místa, vyšší mzdy, lepší mobilita pracovních sil, růst kvalifikace, růst životní úrovně

V roce 2007 vyplynule povinnost vládě předložit průběžnou informaci o plnění Exportní strategie ČR v letech 2006 – 2007. Celkově lze říci, že cíle Exportní strategie ČR jsou plněny a strategie tak naplňuje očekávání, pro která byla přijata.

Exportní strategie přispěla k tomu, že v r. 2006 a v prvních 9 měsících r. 2007 vzrostl český vývoz o 14,6 % a dovoz o 14% v porovnání s předcházejícím obdobím. Lze předpokládat, že splnění cíle – zvýšit hodnotu českého exportu zboží na obyvatele na 10 400 USD bude již v r. 2007 – přibližně 10 900 USD. Hodnotu tohoto ukazatele lze přikládat k posilujícímu kursu české koruny vůči dolaru. Pozitivní vývoj byl zaznamenán i u podílu českého vývozu zboží na světovém vývozu, který vzrostl na 0,8 % v r. 2006.

Přínosy a indikátory exportní strategie

Indikátor	2005	2010
Export zboží na obyvatele	6 300 USD	10 400 USD
Export služeb na obyvatele	760 USD	1140 USD
Časový fond pro služby v zahraničí ¹⁾	70 000 hodin ročně	350 000 hodin ročně
Podíl ČR na světovém exportu zboží	0,72%	0,9%
Podíl ČR na světovém exportu služeb	0,43 %	0,6 %

¹⁾ za předpokladu, že počet zaměstnanců státu na podporu exportu v zahraničí bude zvýšen na cca 400

Zdroj: http://www.businessinfo.cz/files/2005/EXPOSTR_exportstrategie_verze241105.doc

Cíle a projekty Exportní strategie

Zdroj: http://www.businessinfo.cz/files/2005/EXPOSTR_exportstrategie_verze241105.doc

Soustava cílů má čtyři perspektivy. V perspektivě služeb jde o vytváření podmínek obchodu, o budování pozice ČR na mezinárodním trhu, přípravu domácí ekonomiky na úspěch v mezinárodní konkurenci. V perspektivě klientů jde o poskytování profesionální a účinné podpory s důrazem na efektivitu služeb, které musejí přinášet měřitelný výstup.

Nezbytné je také rozvíjet kvalitu současných služeb. Jde o zlepšování procesů, transparentní vyhodnocování a měření dopadu služeb na schopnost podnikatelů exportovat. Důležité je zvýšení komfortu obsluhy klientů, zjednodušení a zpřehlednění nabídky služeb, zvýšení informovanosti o službách státu. Podstatné je také zavádění manažerských způsobů řízení.

Dalším cílem je zvyšovat kapacity pro export. Je nezbytné mít dostatek klient k exportu a informovaných o příležitostech. K tomu slouží projekty Exportní akademie, Síť pro export a Rozšíření financování českého exportu. [22]

3. Analýza zahraničního obchodu mezi ČR a USA

Spojené státy americké jsou největší ekonomikou světa s HDP přesahující 10 mld. USD. USA jsou nejsilnější ekonomikou světa co do kupní síly, největším výrobcem a spotřebitelem energií, zemí s nejvyšším indexem inovace. Z hlediska zahraničního obchodu jsou nejen největším exportérem, ale i importérem. Americký trh má vysokou absorpční schopnost ve všech odvětvích ekonomiky od průmyslového strojního zařízení, průmyslových materiálů a komponentů, dopravních prostředků a jejich součástí, spotřebního zboží, služeb, až po potravinářské speciality. Rozsáhlý trh USA je standardním prostředím pro obchod a podnikání.

Tab. 3.1. Podíl USA na světovém exportu

(percentage, values for good and services, national accounts basic)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Canada	4	4,2	4,1	3,8	3,5	3,4	3,3	3,1	2,9
France	5,3	4,8	4,9	4,9	4,9	4,7	4,3	4,1	4
Germany	8,8	8	8,6	9	9,3	9,3	8,9	8,9	9,1
Japan	6,3	6,5	5,7	5,5	5,4	5,4	5,1	4,7	4,5
United Kingdom	5,5	5,2	5,2	5,2	5,1	4,9	4,7	4,7	4,3
Unites States	13,9	13,8	13,5	12,5	11,1	10,4	10,2	10	9,7
Total OECD	74,4	71,8	72,2	71,5	70,6	69,1	66,6	65,2	64,5
Non OECD - Asia	15,2	16,3	16	16,8	17,4	17,7	18,5	19,2	19,7
Latin America	2,7	2,9	2,9	2,8	2,7	2,9	3,1	3,3	3,2
Total of Non OECD countries	25,6	28,2	27,8	28,5	29,4	30,9	33,4	34,8	35,5

Zdroj: <http://www.oecd.org/dataoecd/5/46/2483884.xls>

V tabulkách, zachycujících podíl USA na světovém exportu a importu, můžeme vidět, že USA zaujímají v delším časovém horizontu významný podíl na exportu či importu. Tento podíl můžeme vysvětlit vysokou vyspělostí USA. Americké firmy jsou v čele technologického pokroku, zejména v počítačích a výpočetní technice. USA disponuje vhodnými geografickými a ekonomickými podmínkami – dostatek materiálů, kvalifikovanou pracovní silou a rozsáhlým trhem, což umožňuje USA stát v popředí.

Tab. 3. 2. Podíl USA na světovém importu

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Canada	3,7	3,6	3,5	3,4	3,2	3	3	2,9	2,8
France	4,9	4,6	4,7	4,6	4,8	4,7	4,5	4,4	4,4
Germany	8,6	7,9	8,1	7,9	8,4	8,1	7,8	7,9	7,9
Japan	5,4	5,6	5,3	4,9	4,7	4,6	4,6	4,4	4,2
United Kingdom	5,9	5,5	5,6	5,8	5,6	5,5	5,3	5,3	5
Unites States	17,7	18,6	18,2	17,8	16,6	16	15,9	15,3	14,1
Total OECD	75,5	74,5	74,2	73,6	73,3	71,9	70,7	69,9	68,7
Non OECD - Asia	14,2	15,4	15	15,6	15,9	16,9	17,3	17,5	17,9
Latin America	3	2,9	3	2,5	2,3	2,3	2,6	2,7	2,9
Total of Non OECD countries	24,5	25,5	25,8	26,4	26,7	28,1	29,3	30,1	31,3

Zdroj: <http://www.oecd.org/dataoecd/5/46/2483884.xls>

Za další ukazatel vyspělosti můžeme považovat tempo růstu HDP. V posledních letech dochází v USA ke zpomalení tempa růstu HDP oproti jiným státům, jak je patrné z tab.3.3. Toto zpomalení je způsobeno nižšími výdaji spotřebitelů, které se na celkovém růstu americké ekonomiky podílejí dvěma třetinami a také nižšímu dovozu. Probíhající ekonomické problémy snižují poptávku po zahraničním zbožím.

Tab. 3. 3. Tempo růstu HDP

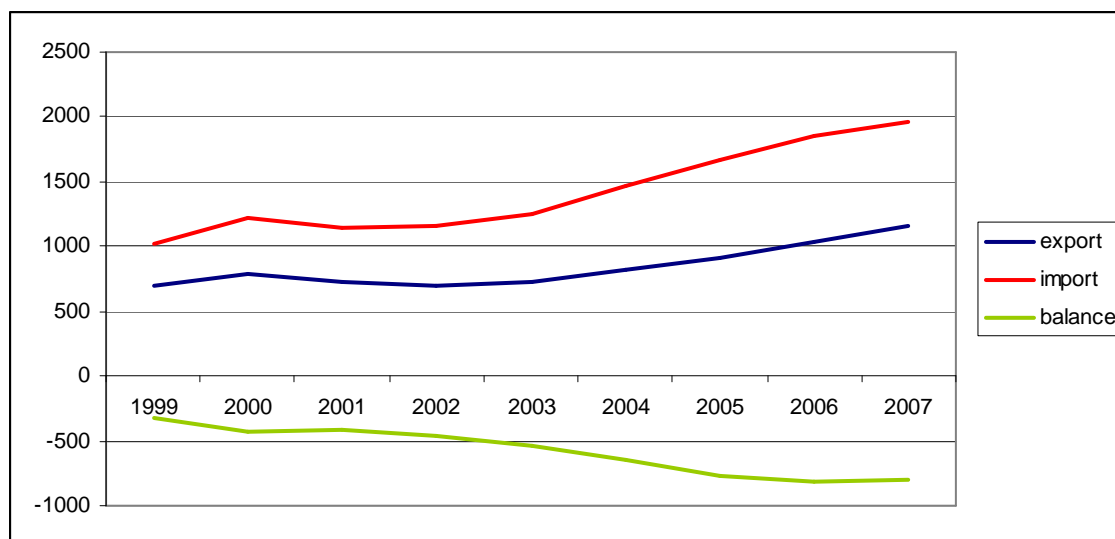
Area and country	1990– 99 annual average	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
World.	2,9	4,7	2,2	2,8	3,6	4,9	4,5	5,1	5,0
Advanced economies.	2,7	4,0	1,2	1,6	1,9	3,2	2,6	3,0	2,6
<i>Of which:</i>									
United States.	3,1	3,7	0,8	1,6	2,5	3,6	2,9	2,8	2,0
Japan.	1,5	2,9	,2	,3	1,4	2,7	1,9	2,4	2,1
United Kingdom.	2,2	3,9	2,5	2,1	2,8	2,8	2,1	2,8	3,0
Canada.	2,4	5,2	1,8	2,9	1,9	3,1	2,9	3,1	2,7
Euro area ²	3,8	1,9	,9	,8	2,1	1,6	2,8	2,6
Germany.	2,3	3,2	1,2	*	-,2	1,2	,8	3,0	2,5
France.	1,9	3,9	1,9	1,0	1,1	2,5	1,9	2,2	2,2
Italy.	1,4	3,7	1,8	,5	*	1,5	,6	1,8	1,5
Spain.	2,8	5,1	3,6	2,7	3,1	3,3	3,6	3,9	3,7

Zdroj: <http://www.gpoaccess.gov/eop/2009/B112.xls>

3. 1. Zahraniční obchod USA

Obchodní bilance je po celé sledované období záporná, viz Graf 3. 1. Deficit obchodní bilance je tvořen deficitem v obchodu se zbožím, který byl v prvním čtvrtletí roku 2008 210 mld. a přebytkem v obchodě se službami, který v prvním čtvrtletí roku 2008 dosahoval 31 mld. USD.

Graf: 3. 1. Vývoj obchodní bilance v letech 1999 – 2007 v mld. USD

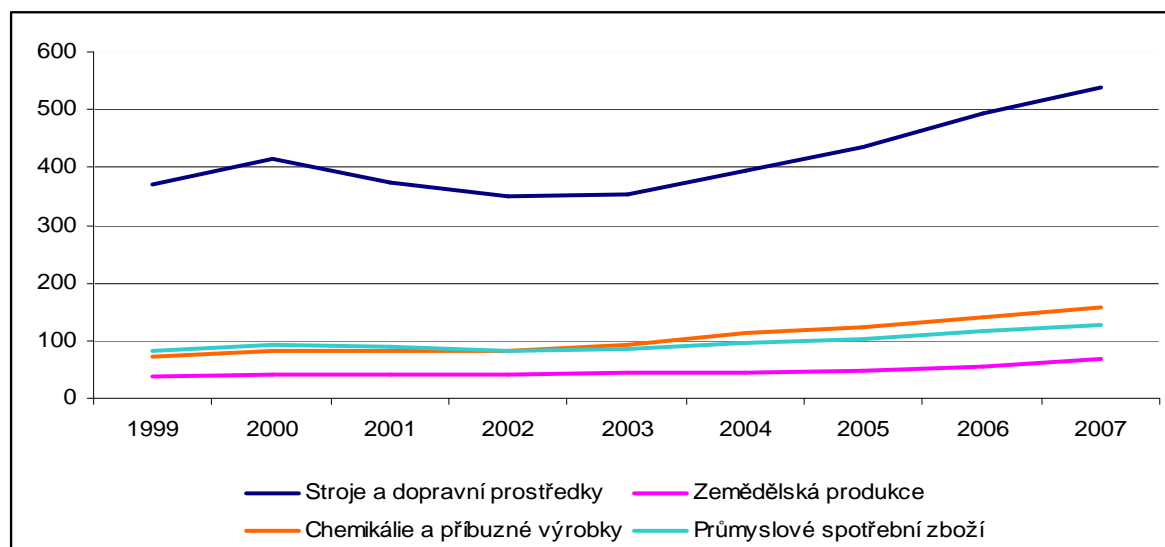
Zdroj:

<http://tse.export.gov/NTDChartDisplay.aspx?UniqueURL=15olox55zdzapn55fi0vo145-2009-4-28-5-14-28>

3. 2. Komoditní struktura

Komoditní strukturu zahraničního obchodu Spojených států z velké části ovlivňují nadnárodní společnosti a jejich strategie umísťování výroby. U velké řady jsou USA významnými dovozci i vývozci.

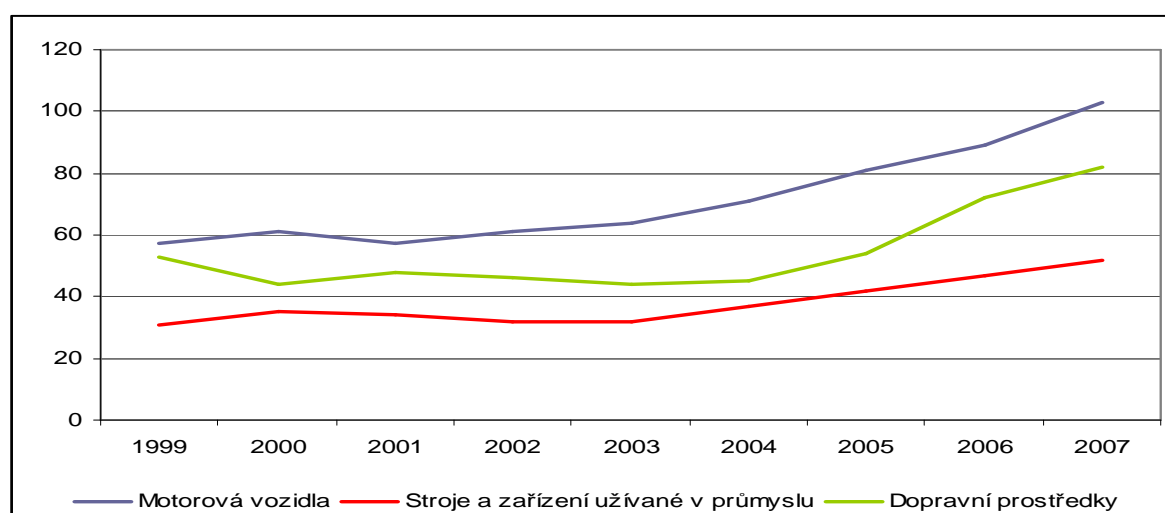
Graf: 3. 2. Hlavní položky vývozu USA v mld. USD

Zdroj: <http://tse.export.gov/NTDChartDisplay.aspx?UniqueURL=15olox55zdzapn55fi0vo145-2009-4-28-5-14-28>

Hlavní položkou amerického vývozu jsou stroje a dopravní prostředky, jak je patrné z grafu. č.3. 3. Při podrobnější analýze struktury těchto výrobků, jsou to především motorová vozidla, ostatní přepravní prostředky a stroje a zařízení užívaná běžně v průmyslu. Automobilový průmysl zaujímá významnou pozici v struktuře ekonomiky USA, což se odráží na vysokém podílu těchto výrobků na vývozu USA.

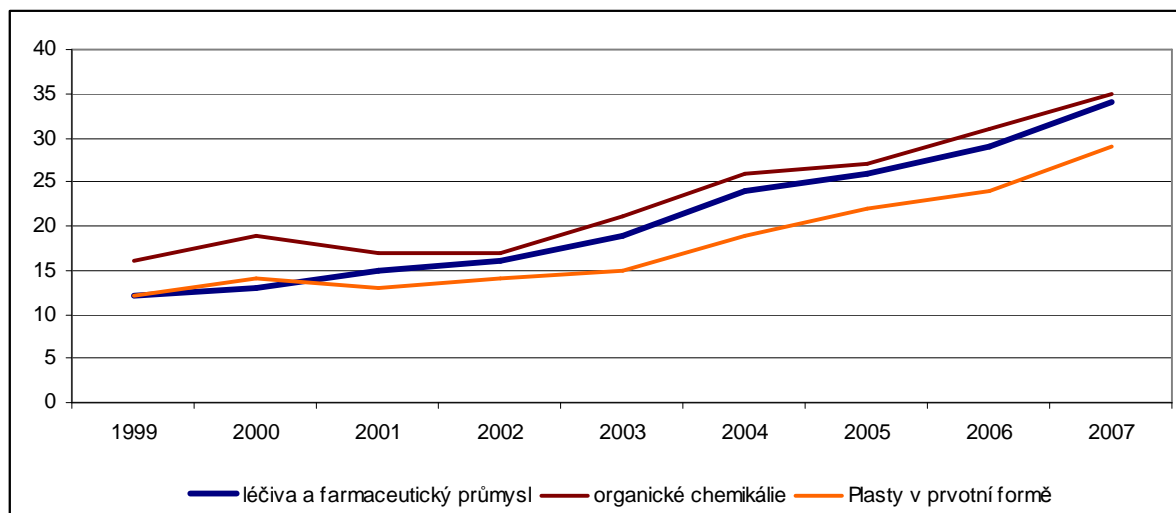
Graf: 3. 3.. Vývoj vývozu skupiny SITC 7 v mld. USD

Zdroj: <http://tse.export.gov/NTDChartDisplay.aspx?UniqueURL=15olox55zdzapn55fi0vo145-2009-4-28-5-14-28>

Součástí vývozu USA jsou také výrobky z třídy chemických výrobků. Jedná se především o léčiva a farmaceutický průmysl. USA jsou v odvětví farmacie a medicíny v popředí, díky vysoké podpoře výzkumu a vývoje tohoto odvětví, což se také odráží na vysokém podílu léčiv a farmacie na vývozu chemikálií. Dalšími výrobky vyváženými z této skupiny výrobků jsou plastické hmoty v prvotní formě a organické chemikálie.

Graf 3. 4. Vývoz výrobků skupiny SITC 5 v mld. USD

Zdroj:

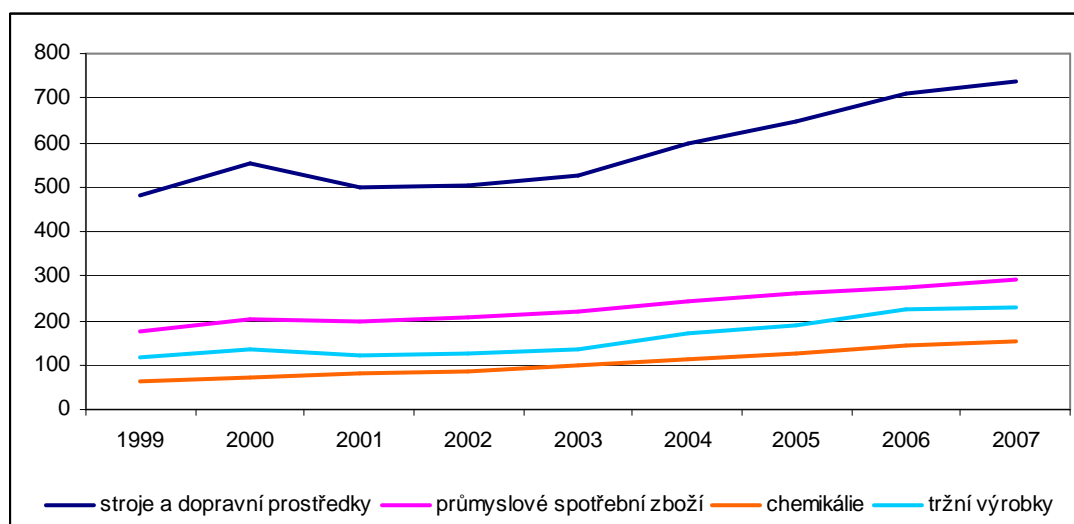
<http://tse.export.gov/NTDChartDisplay.aspx?UniqueURL=15olox55zdzapn55fi0vo145-2009-4-28-5-49-48>

USA jsou největším výrobcem, spotřebitelem, ale také největším exportérem **zemědělských výrobků**, jejíž podíl na celkovém exportu se neustále zvyšuje, i když nedosahuje tak vysokých hodnot jako je tomu u skupiny dopravních prostředků či chemikálií. Na vývozu se nejvíce podílejí masné produkty, ovoce, zelenina, živočišné tuky, ořechy. Je to dáno vhodnými geografickými podmínkami, téměř 1/3 území USA tvoří farmy, vysokým růstem cen na světových trzích a vysokou poptávkou ze strany rozvojových zemí.

Na vývozu se také podílí **průmyslové spotřební zboží**, ale ne už v takové míře jako třídy SITC 5 a SITC 7. Do této skupiny patří zejména výpočetní technika, telekomunikační zařízení, laboratorní přístroje, motory, generátory a spotřební elektronika.

Komoditní struktura dovozu do USA se příliš neliší od komoditní struktury výrobků. Jak jsme si mohli povšimnout ve vývoji platební bilance, převažuje v zahraničním obchodě USA dovoz. Stejně jako u vývozu jsou hlavními skupinami stroje a dopravní prostředky, z toho samozřejmě motorová vozidla, ostatní dopravní prostředky či zařízení v průmyslu. Dále také převažují chemikálie a s tím spojené farmaceutické výrobky a léčiva, plasty či organické chemikálie. Významnou dovozní skupinu tvoří také průmyslové spotřební zboží či tržní výrobky, jak je vidět v grafu č. 3. 5.

Graf: 3. 5. Hlavní dovozní položky v mld. USD

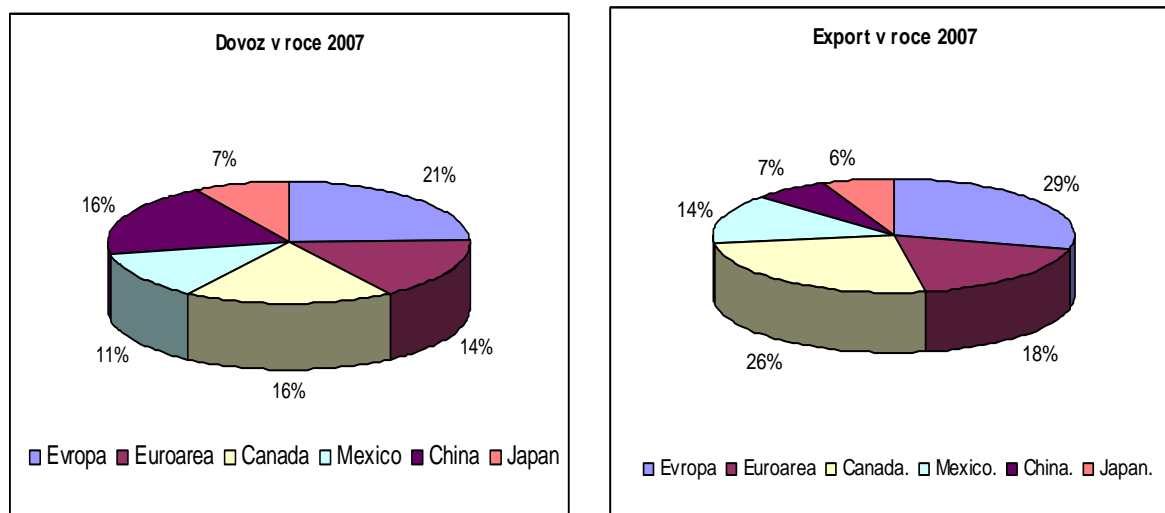
Zdroj:

<http://tse.export.gov/NTDChartDisplay.aspx?UniqueURL=15olox55zdzapn55fi0vo145-2009-4-28-5-49-48>

3. 3. Teritoriální struktura zahraničního obchodu USA

Zahraníční obchod se podílí na americkém HDP zhruba čtvrtinou, tedy méně než u většiny evropských států. Spojené státy jsou přesto největším dovozcem i vývozcem na světě. Výsadní postavení zaujímají v jejich zahraničním obchodě Kanada a Mexiko, partneři v Severoamerické zóně volného obchodu (NAFTA). Dalším významným partnerem se v roce 2004 po rozšíření stala EU. K dalším hlavním partnerům USA patří už tradičně Japonsko a Čína.

Graf: 3. 6. Teritoriální struktura USA v mil. USD

3. 4. Obchodní a ekonomická spolupráce ČR a USA

Spolupráce ČR a USA je **smluvně upravena**. Z původního počtu 56 bilaterálních smluv je v současné době v platnosti 19 smluvních dokumentů upravujících hospodářskou a obchodní spolupráci mezi ČR a USA.

Situace se změnila vstupem ČR do EU, kdy byla Česká republika nucena ukončit platnost bilaterálních hospodářských dohod, týkajících se obchodních vztahů, vnitřního trhu a spolupráce při mírovém využívání jaderné energie, protože to je výlučně v kompetence EK, čímž se dohod staly neslučitelné s právem EU.

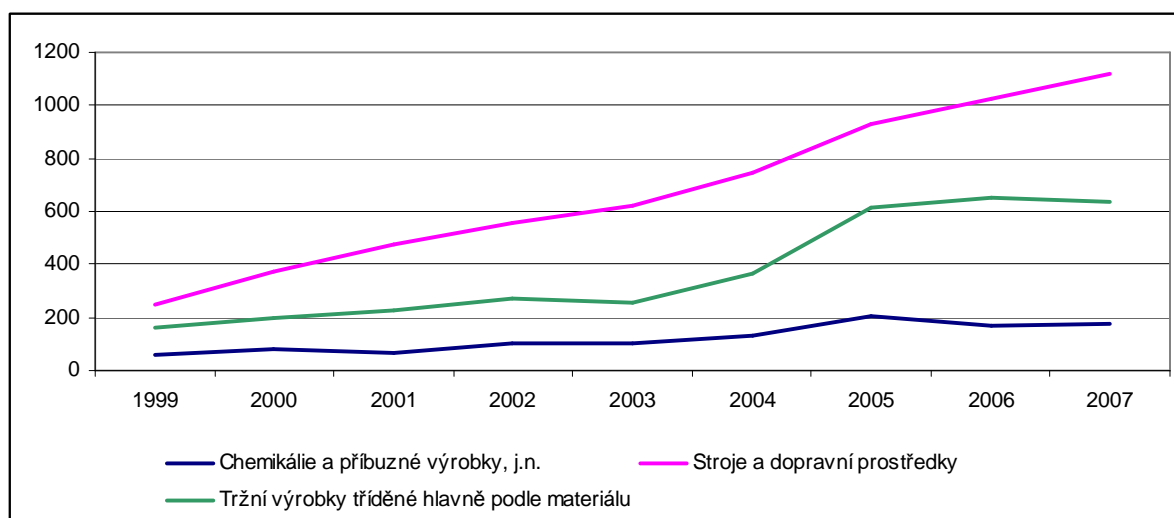
Přesto existují mezi ČR a USA různé dohody – např. smlouvy o zamezení dvojího zdanění, o vzájemné pomoci mezi celními správami, o letecké dopravě, o vzájemné ochraně a podpoře investic a další.

V souvislosti se vstupem do EU byla ČR vyloučena z režimu GSP (General System of Preferences - země EU nemohou být klasifikovány jako rozvojové země a tím nemohou být příjemci programu GSP), stala se účastníkem GPA (Government Procurement Agreement – spojené státy přiznaly novým členským zemím EU včetně ČR stejné podmínky v přístupu k americkým veřejným zakázkám), převzala jednotný celní tarif EU, vztahují se na ní sankční obchodně-politická opatření ve vztazích EU. Žádná z těchto opatření ale neovlivnila vzájemné obchodní vztahy, ČR se naopak stala rovnocenným evropských obchodním partnerem.

3. 5. Komoditní struktura vývozu ČR do USA

Vzhledem k rozsahu amerického trhu, síle amerického hospodářství a objemu dovozu, lze považovat za potenciální oblasti pro vývoz všechny sektory včetně trhu spotřebního zboží. Komoditní struktura vývozu z ČR do USA se příliš nemění. V popředí jsou výrobky s vyšší přidanou hodnotou – výpočetní technika, elektronika, strojírenská zařízení, letecká technika, optická zařízení, zdravotnické prvky, dopravní prostředky. Tyto skupiny představují více než 65 % vývozu.

Graf :3. 7. Vývoj hlavních exportních složek ČR v mil. USD

Zdroj: ČSÚ

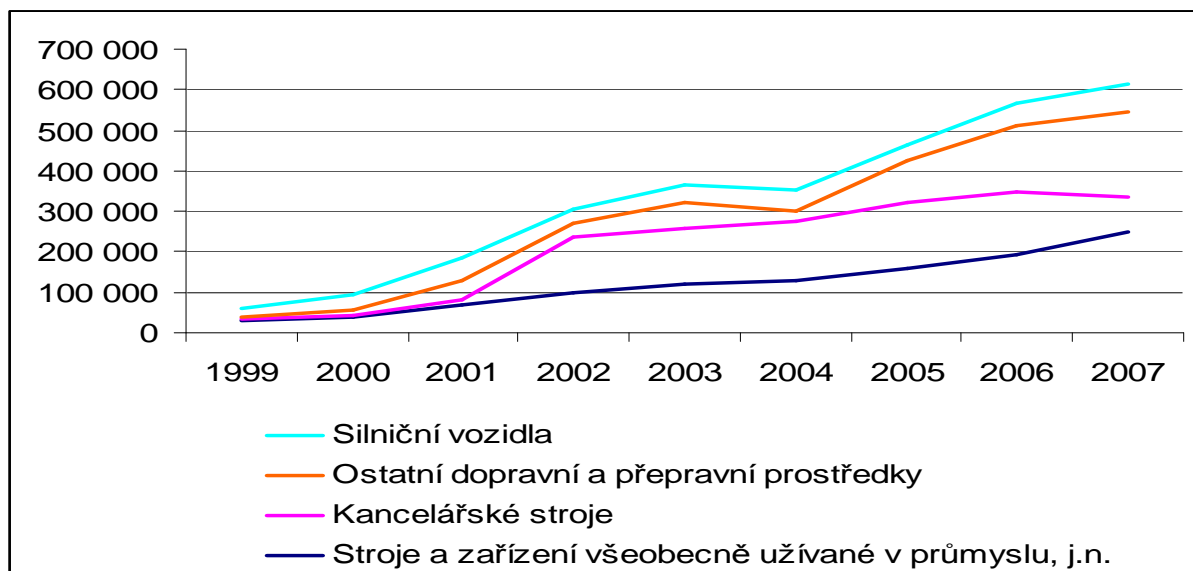
Nejdůležitější zbožovou skupinou českého vývozu do USA jsou nadále stroje a strojní zařízení, na čemž se dominantně podílí vývoz kancelářských strojů, pumpy a čerpadla pro vznětové motory, proudových leteckých motorů, elektrické stroje a přístroje

Prioritní podíl na zahraničním obchodě s USA zaujímají **dopravní prostředky a stroje**, jejichž hodnoty se neustále zvyšují. To souvisí s rostoucím počtem obyvatel a tím vyšší potřebě automobilových prostředků, rostoucím rozvojem technologie a významu výpočetní techniky.

Příkladem úspěšné proexportní politiky státu na americkém trhu je prosazení českých dopravních prostředků s podporou MPO a společností EGAP a ČEB. Nejnovější plzeňská Škoda Electric s. r. o. ve spolupráci s firmou Neoplan USA Corp. vyprojektovala a dodává konkrétní elektrickou výzbroj pro trolejbusovou síť v hlavním městě státu Massachusetts Bostonu. Tím hodnota exportu v této oblasti roste, nejenom poskytováním služeb, ale i samostatným dodáváním dopravních zařízení. Již dříve firma Škoda Transportation s.r.o. ke spokojenosti zákazníka dodala 7 ks nízkopodlažních tramvají pro město Portland ve státu Oregon a 3 tramvaje pro město Tacoma (stát Washington). Náš největší výrobce kolejových prostředků veřejné dopravy dodal rovněž 60 ks trolejbusů pro město Dayton (Ohio) a 250 ks vozů pro MHD v San Franciscu.

Mezi významné americké investiční projekty v ČR patří např. logistické centrum spol. DHL, investice spol. Black & Decker (nástroje a nářadí), AVX (tantalové kondenzátory), Visteon, Hayes Lemmerz, Ingersoll Rand (automobilový průmysl), Tyco Electronics, ON Semiconductor/Motorola, Honeywell (elektronický průmysl), Novus Holding Corp. (letecký průmysl), Procter & Gamble, Eastman Chemical (chemický a farmaceutický průmysl), a další.

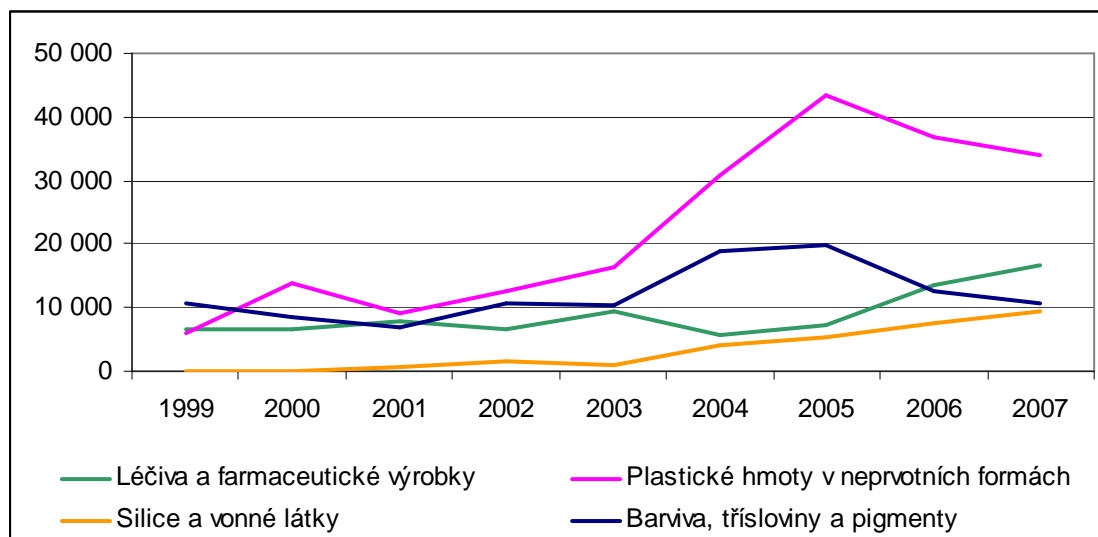
Graf :3. 8. Vývoj exportu SITC 7 v tis. USD

Zdroj: ČSÚ

Další významný podíl na vzájemné obchodní výměně mezi ČR a USA zaujímá vývoz výrobků, zařazených do třídy SITC 5 chemikálie a příbuzné výrobky. V této skupině zaujímají největší podíl plastické hmoty v neprvotních formách, barviva a také farmaceutický průmysl a tím spojená výroba léčiv.

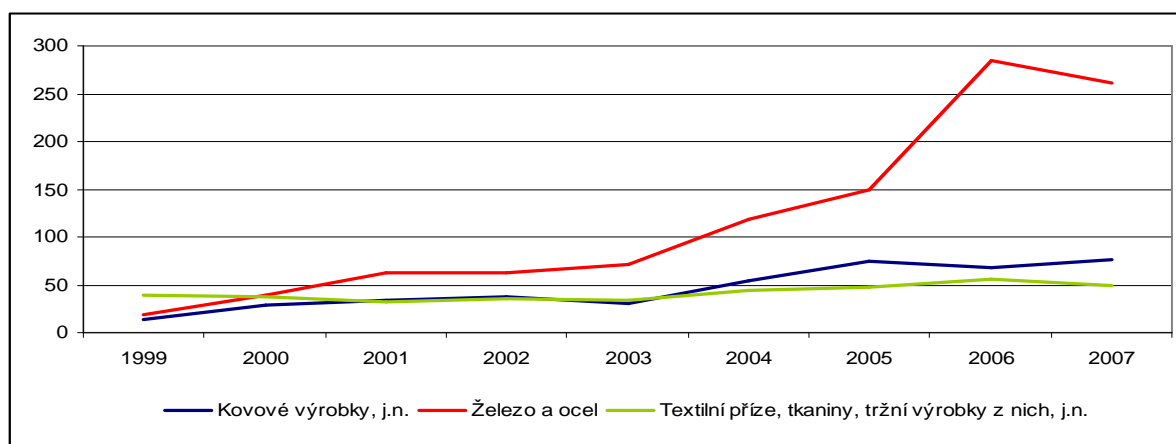
Graf 3. 9. Vývoj exportu SITC 5 v tis. USD

Zdroj: ČSÚ

Další významný podíl na českém vývozu do USA zaujímá skupina výrobků třídy tržních výrobků tříděných podle materiálů. Z grafu č. 3. 10. můžeme vidět, že jde zejména o železo a ocel, kdy výroba železa a oceli je jedním s primárních průmyslových odvětví v ČR. Na vysokých hodnotách vývozu této třídy se dále podílí vývoz kovových výrobků a textilní příze.

Graf:3. 10. vývoj exportu SITC 6 v mil. USD

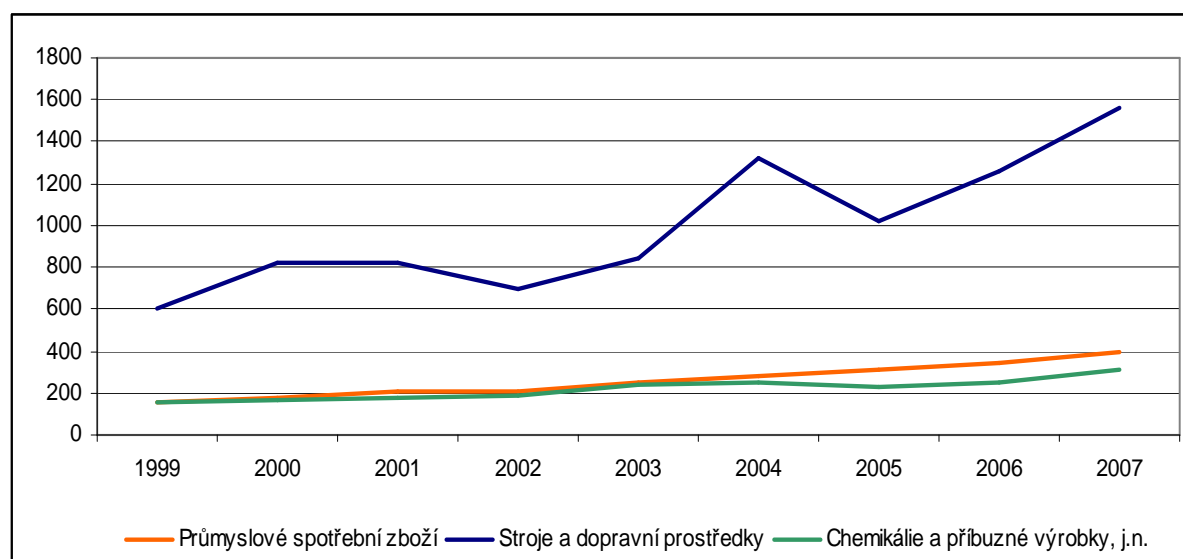
Zdroj: ČSÚ

3. 6. Komoditní struktura dovozu USA do ČR

Spojené státy americké jsou považovány za jednu z nejvyspělejších průmyslových velmocí. V jejich průmyslové struktuře vévodí zpracovatelský průmysl, chemický průmysl, výroba aut a letadel či informační technologie.

Mezi hlavní dovozní položky můžeme zařadit průmyslové spotřební zboží, chemikálie a příbuzné výrobky a jejich doménou jsou stroje a dopravní prostředky, jak můžeme vidět v grafu 3. 11.

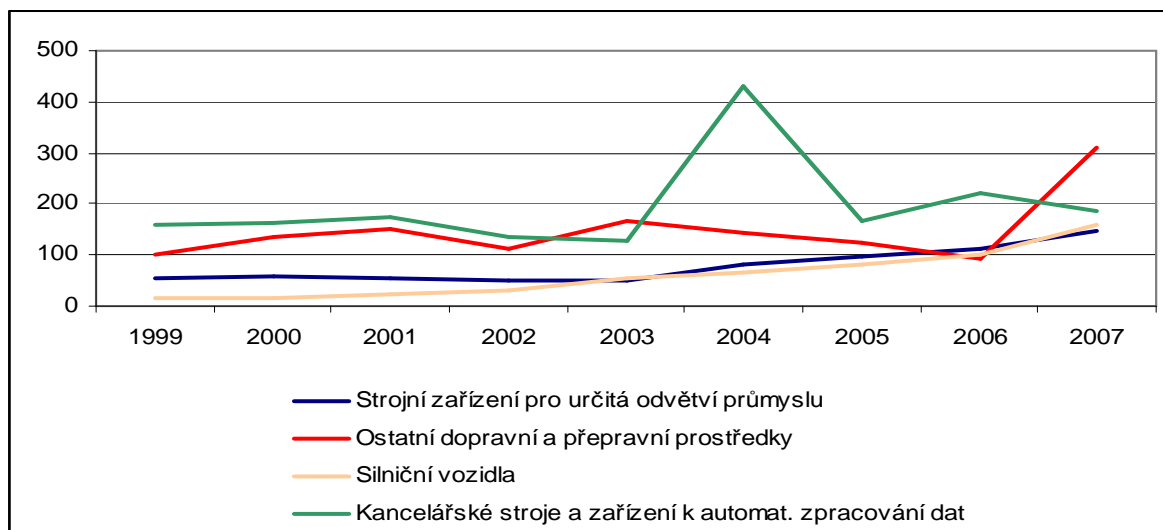
Graf 3. 11. Vývoj hlavních importních složek v mil. USD

Zdroj: ČSÚ

Z grafu vidíme, že hlavní skupinou výrobků, které jsou do ČR dováženy ze Spojených států amerických jsou stroje a dopravní prostředky. V této skupině jde zejména o dovoz kancelářských strojů, ostatních dopravních a přepravních prostředků, silničních vozidel a strojních zařízení pro určitá odvětví v průmyslu, jak je patrné z grafu 3. 12. Automobilový průmyslu je v USA důležitou součástí ekonomiky.

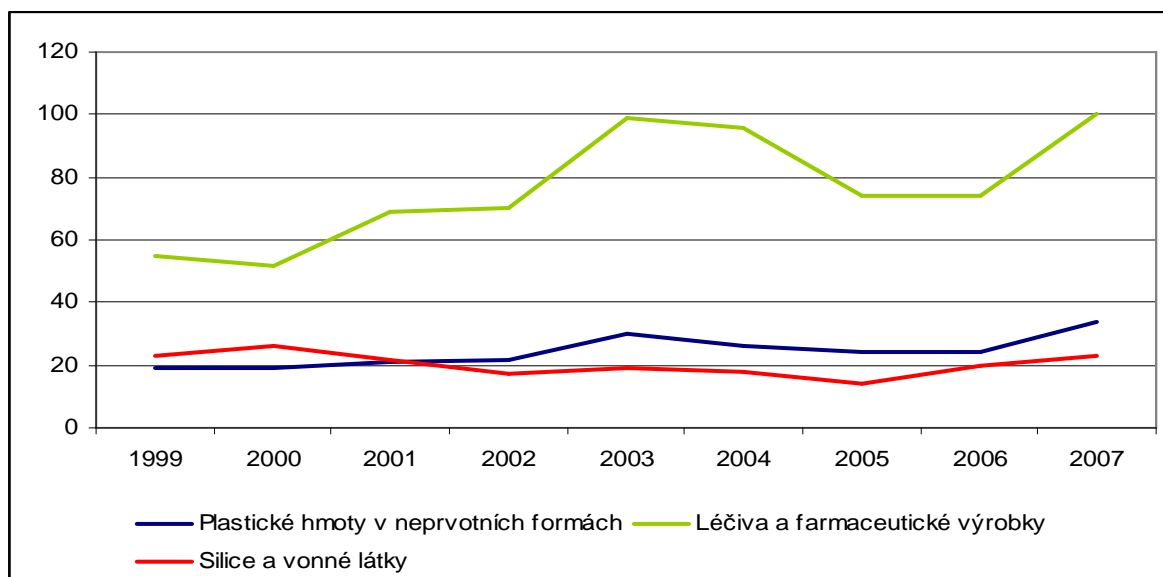
Graf: 3. 12 . Vývoj importu SITC 7 v mil. USD

Zdroj: ČSÚ

Další významnou položkou dovozu jsou chemikálie a příbuzné výrobky. Jak je patrné v grafu č. 3. 13. jde především léčiva a farmaceutické výrobky, plastické hmoty v neprvotních formách. Značný podíl farmaceutických výrobků a léčiv na dovozu je dán vysokou podporou výzkumu a vývoje v této oblasti. Američtí vědci vytvářejí nové lékařské postupy, léky .

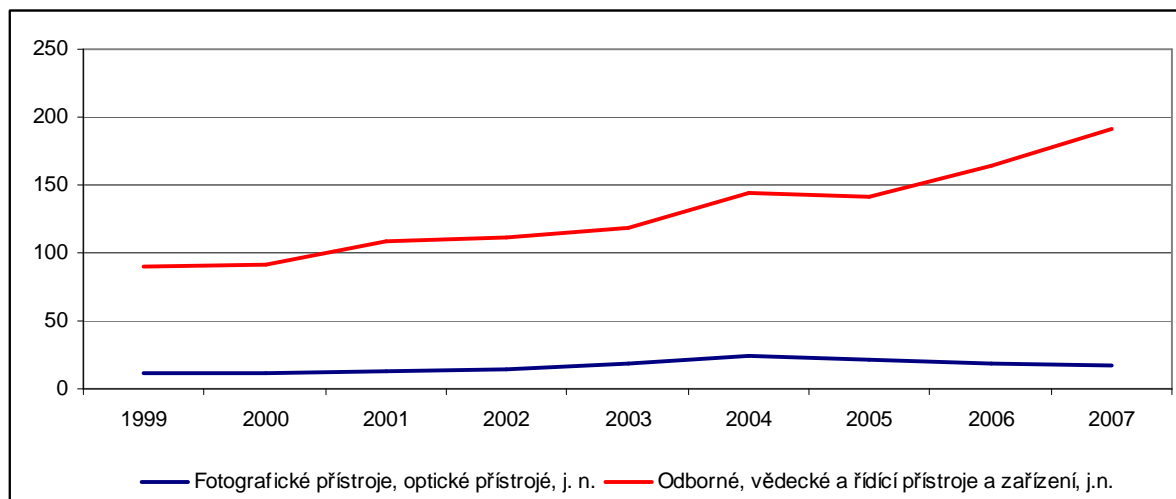
Graf :3. 13. Vývoj dovozu SITC 5 v mil. USD

Zdroj: ČSÚ

Vysoký podíl na dovozu zaujímá také skupina výrobků průmyslového spotřebního zboží. Jak je z grafu č. 3. 14. patrné, jedná se zejména o odborné vědecké a řídicí přístroje a zařízení a fotografické přístroje, optické výrobky. USA jsou vybaveny nejmodernějšími technologiemi, prostředky, vysokou podporou výzkumu a vývoje v této oblasti, což se pozitivně odráží na produkci těchto zařízení.

Graf: 3. 14 Vývoj dovozu SITC 8 v mil. USD

Zdroj: ČSÚ

3. 7. Obchodní bilance

Vzájemný obchod mezi ČR a USA se zvyšuje. Hovoří o tom i hodnoty uvedené v tabulce, zachycující bilanci obchodní výměny v letech 1999 – 2007. Důvodem růstu vzájemného obchodu mezi ČR a USA je skutečnost, že USA přijala českou republiku za stabilního obchodního partnera vzhledem ke stabilitě jejího ekonomického a politického prostředí a skutečnosti, že se ČR stala členem EU. V obchodně-politické oblasti tak neexistují žádné překážky obchodní a politické spolupráce.

Tab 3. 4. Vzájemný obchod ČR a USA

Vzájemný obchod ČR a USA v mil. USD (česká statistika)									
	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Export	621	817	950	1 109	1 193	1 522	2 077	2 185	2 369
Import	1 114	1 366	1 423	1 325	1 596	2 121	1 928	2 180	2 672
Bilance	-490	-547	-471	-215	-402	-597	151	6 936	-301
Obrat	1 733	2 181	23 711	2 432	2 787	3 640	4 003	4 363	5 038

Zdroj: http://dw.czso.cz/pls/stazo/STAZO.STAZO?jazyk=CS&prvni_pristup=

Rozdíly mezi českou a americkou statistikou jsou dány vykazováním reexportů a časovými posuny a rozdílnou metodikou zpracování dat.. Reexporty se projevují v českém dovozu přes evropské konsignační sklady. Z toho důvodu se nejčastěji používá v hodnocení skutečné výše obchodů **kombinovaná metoda**, která používá data z dvou různých zdrojů. Tato metoda dává objektivnější pohled na vzájemnou obchodní výměnu, protože zahrnuje dovozy zboží podle země původu, což eliminuje vliv reexportu přes třetí země.

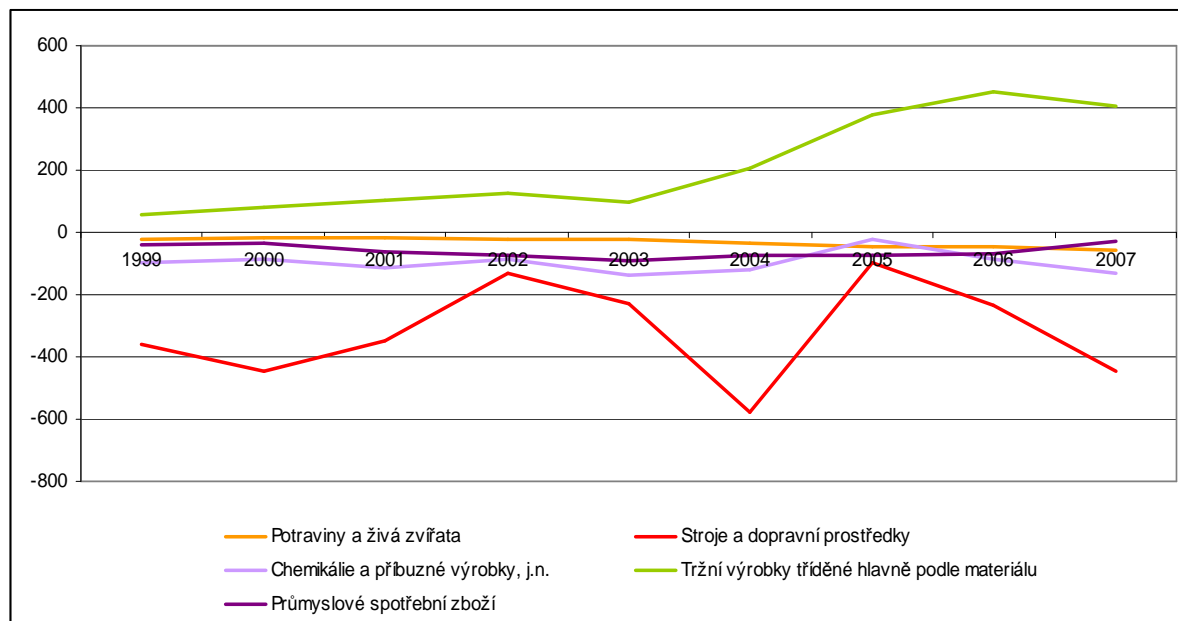
Tab. 3. 5. Vzájemný obchod ČR a USA

Vzájemný obchod ČR a USA v mil. USD (americká statistika)									
	1999	2001	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Export	2 729	3 015	2 917	2 806	2 707	3 442	3 696	4 150	4 247
Import	3 055	3 167	3 200	3 314	3 623	379	3 479	3 692	3 381
Bilance	1 609	2 288	1 681	557	2 144	1 737	1 385	1 699	1 808

Zdroj: <http://tse.export.gov/NTDChart.aspx?UniqueURL=3ea23455snpwqmzrua5bkwz5-2009-4-24-3-33-0>

Jak můžeme vidět v tabulce č. 3. 4. obchodní bilance je záporná. Při podrobnější struktuře bilance v jednotlivých skupinách SITC se situace nemění. Ve většině tříd je obchodní bilance záporná. Aktivní saldo obchodní bilance můžeme vypočítat pouze v jediném případě, a to u třídy SITC 6 – tržních výrobků tříděných podle materiálů, viz graf. č. 3. 15.

Graf: 3. 15 Vývoj obchodní bilance ve vybraných třídách SITC v mil. USD

Zdroj: ČSÚ

I přes pasivní obchodní bilanci je vzájemná obchodní spolupráce významná pro český zahraniční obchod. Hovoří o tom i hodnota celkového ročního obrátu vzájemného obchodu, která řadí USA na 14. místo mezi obchodní partnery ČR. Tento obrat v roce 2008 dosahoval 5,5 miliard dolarů. V absolutních objemech však obrat vzájemného obchodu stále narůstá v porovnání s rokem 2006 o téměř 8 procent.

Závěr

Zahraniční obchod je historicky nejstarší a dosud nejrozšířenější formou vnějších hospodářských vztahů. V současné době mezinárodní obchod patří k rozhodujícím faktorům ovlivňujícím ekonomický růst jednotlivých ekonomik i ekonomiky světové. Za jeden z hlavních ukazatelů významu zahraničního obchodu můžeme mimo jiné považovat platební bilanci, která patří k významným makroekonomickým ukazatelům říkajícím o stavu a vývoji ekonomiky dané země. Důvody vzniku mezinárodního obchodu jsou v mnoha zemích podobné. Hlavními důvody jsou rozdílné klimatické, přírodní a výrobní podmínky nebo preference spotřebitelů.

Významnou roli v zahraničně-obchodních vztazích hraje obchodní politika. Ta je založena na dvou principech, a to protekcionismu (ochranářství) a liberalismu (svoboda obchodu). V rámci fungování obchodní politiky a jejich nástrojů rozlišujeme autonomní opatření, která mohou působit pasivně a jejím cílem je omezení nebo zamezení přístupu výrobků na trh nebo aktivní prostředky, které usnadňují vývoz. Druhými opatřeními jsou smluvní opatření, která jsou uplatňována v bilaterálních a multilaterálních vztazích.

Česká republika je řazena k vyspělým ekonomikám. Dosaženou dynamikou se zařadila k nejrychleji rostoucím zemím Evropy. Příznivý vývoj ekonomiky můžeme vypočítat z jednotlivých makroekonomických ukazatelů, jako je rostoucí objem HDP na obyvatele, klesající míře nezaměstnanosti nebo v kladné obchodní bilanci, která je odrazem rostoucím hodnot exportu a importu. Tento vývoj je dán vstupem ČR do EU a s tím související odstranění bariér a otevření hranic. Komoditní struktura českého zahraničního obchodu je velmi široká. Hlavními složkami vývozu a dovozu jsou dopravní prostředky, chemikálie, průmyslové zboží nebo zemědělské a potravinářské produkty. V teritoriální struktuře zauímají hlavní podíl obchody realizované s členskými státy EU.

Spojené státy americké jsou největší ekonomikou světa co do kupní síly, největším výrobcem a spotřebitelem energie, z hlediska zahraničního obchodu největším exportérem a importérem. Její ekonomickou sílu je možné vypočítat i na jejím podílu na světovém exportu nebo importu, kde zauímá přední pozice. Hlavními složkami zahraničního obchodu USA jsou stroje a dopravní prostředky, chemikálie nebo průmyslové spotřební zboží. Jejími hlavními obchodními partnery jsou Kanada, Mexiko a partneři NAFTA.

Vzájemná obchodní spolupráce mezi ČR a USA probíhala již v minulosti. Tato spolupráce byla smluvně upravena formou bilaterálních dohod. Tato situace se změnila vstupem České republiky do Evropské Unie, kdy ČR byla nucena ukončit platnost bilaterálních dohod, týkajících se obchodních vztahů a vnitřního trhu, protože to je výlučně v kompetenci Evropské komise. Zároveň byla ČR vyloučena z režimu GSP. Vzhledem k rozsahu amerického trhu, cíle amerického hospodářství lze tento trh považovat za potenciální oblast pro vývoz výrobků ze všech sektorů.

I přes skutečnost, že obchodní bilance je po celé sledované období záporná, je vzájemná obchodní výměna s USA pro českou ekonomiku významná. Hovoří o tom i hodnoty celkového obrátu, který v roce 2006 dosahoval 5,5 miliard dolarů. Při podrobnější struktuře českého vývozu do USA můžeme vidět, že hlavními vývozními složkami jsou stroje a dopravní prostředky, jejíž hodnoty se neustále zvyšují. Růst této hodnoty souvisí s rostoucí potřebou osobních automobilů v závislosti na rostoucím počtu obyvatel, rostoucím rozvojem technologie a významu výpočetní techniky. Na rostoucí hodnotu exportu má také vliv prosazení českých dopravních prostředků na americkém trhu. Významný podíl na vzájemné obchodní výměně dále zauímají chemikálie a příbuzné výrobky. Nejvyšších hodnot v této skupině výrobků mají léčiva farmaceutický průmysl. Na českém vývozu se dále podílí skupina tržních výrobků tříděných podle materiálu. V této skupině jsou doménou železo a ocel, jejíž výroba je jedním z primárních průmyslových odvětví v ČR. Hovoří o tom i vysoká koncentrace ocelářských podniků na území ČR – jako jsou např. ArcelorMittal, Třinecké Ocelárny nebo Vítkovice.

Z hlediska dovozu výrobků z USA do ČR se struktura výrobků příliš nemění. V americké průmyslové struktuře vévodí zpracovatelský průmysl, chemický průmysl, výroba aut a letadel či informační technologie. A proto mezi hlavní dovozní složky můžeme opět zařadit stroje a dopravní prostředky, chemikálie – zejména farmaceutický průmysl a léčiva a průmyslové spotřební zboží.

Udržovat vzájemnou obchodní spolupráci s touto zemí je pro českou ekonomiku důležité. Je nezbytné orientovat se na obchod s jinými zeměmi než členskými státy EU. Přílišná orientace na omezený počet zahraničních trhů může vést k vysoké závislosti české ekonomiky na vývoji ekonomik okolních zemí. A tím jakýkoliv negativní vývoj těchto zemí, může vést k problémům ve vývoji ekonomiky a obchodu ČR.

Seznam použitých zdrojů a literatury

Literární prameny:

- [1] BENEŠ, Vladislav. Zahraniční obchod. 1. vyd. Praha: Grada, 2004. 328 s. ISBN 80-247-0558-3.
- [2] CIHELOVÁ, Eva a kol. Světová ekonomika. Region a integrace. 1. vyd. Praha: Grada, 2002. 248 s. ISBN 80-247-0193-6.
- [3] FOJTÍKOVÁ, Lenka; LIBIEDZIK, Marian. Společné politiky EU – historie a současnost se zaměřením na ČR. 1. vyd. C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7179-939-9.
- [4] KUBIŠTA, V. a kol. Mezinárodní ekonomické vztahy. 1. vyd. Praha: HT Editio, 1999. 378 s. ISBN 80-86009-29-7.
- [5] JUREČKA, Václav; JANOŠÍKOVÁ, Ivana. Makroekonomie: základní kurz. 1. vyd. Ostrava: VŠB – Technická univerzita Ostrava, 2005. 312 s. ISBN 80-248-0530-8.
- [6] PLCHOVÁ, Božena a kol. Zahraniční ekonomické vztahy ČR. 3. vyd. Praha: Oeconomica, 2007. 154 s. ISBN 978-80-245-1285-7.

Webové odkazy:

- [7] <http://www.czso.cz/cz/cisla/1/10/2001/11m.htm>
- [8] [www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tab_2_ekonomika_a_infrastruktura_zu/\\$File/2zu_eki.xls](http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/tab_2_ekonomika_a_infrastruktura_zu/$File/2zu_eki.xls)
- [9] [http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E00499079/\\$File/00010801.xls](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/6E00499079/$File/00010801.xls)
- [10] [www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/DA00475F3D/\\$File/52573965.pps#263,4](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/DA00475F3D/$File/52573965.pps#263,4)
- [11] http://www.businessinfo.cz/files/2005/EXPOSTR_exportstrategie_verze241105.doc
- [12] http://www.businessinfo.cz/files/2005/EXPOSTR_exportstrategie_verze241105.doc
- [13] <http://www.oecd.org/dataoecd/5/46/2483884.xls>
- [14] <http://www.oecd.org/dataoecd/5/46/2483884.xls>
- [15] <http://www.gpoaccess.gov/eop/2009/B112.xls>

- [16] <http://tse.export.gov/NTDChartDisplay.aspx?UniqueURL=15olox55zdzapn55fi0vo145-2009-4-28-5-14-28>
- [17] <http://tse.export.gov/NTDChartDisplay.aspx?UniqueURL=15olox55zdzapn55fi0vo145-2009-4-28-5-49-48>
- [18] dw.czso.cz/pls/stazo/STAZO.STAZO?jazyk=CS&prvni_pristup=
- [19] tse.export.gov/NTDChart.aspx?UniqueURL=3ea23455snpwqmrza5bkwz5-2009-4-24-3-33-0
- [20] <http://www.czso.cz>
- [21] www.businessinfo.cz/cz/rubrika/exportni-strategie-cr/1001404/
- [22] <http://www.mpo.cz/dokument52127.html>

Seznam zkratek a symbolů

ZO – Zahraniční Obchod

ZPČ – Zvláštní Práva Čerpání

MMF – Mezinárodní Měnový Fond

OSN – Organizace Spojených Národů

SITC - Standard International Trade Classification

HDP – Hrubý Domácí Produkt

ČLR – Čínská lidově demokratická republika

WTO – World Trade Organization, Světová obchodní organizace

EU – Evropská Unie

EX – export

Imp – import

USD – americká měna – dolar

ČSÚ – Český statistický úřad

SNS – společenství nezávislých států

ESVO – Evropské sdružení volného obchodu

EFTA – Evropská zóna volného obchodu

EHS – Evropské hospodářské společenství

ES – Evropské společenství

SOP – Společná obchodní politika

MPO ČR – ministerstvo průmyslu a obchodu České republiky

ČEB – Česká exportní banka

EGAP – Exportní a garanční pojišťovací společnost

OECD – Organizace pro evropskou hospodářskou spolupráci

NAFTA – Severoamerická zóna volného obchodu

GSP – General System of Preferences – Všeobecný systém preferencí

MHD – Městská hromadná doprava

Seznam grafů a tabulek

Tab. 2. 1. Dlouhodobý vývoj ČR

Tab. 2. 2. Míra otevřenosti ČR (v %)

Tab. 2. 3. Zahraniční obchod v letech 1993 – 2007

Tab. 2. 4. Dovoz podle tříd SITC

Tab. 2. 5. Vývoz podle tříd SITC

Tab. 3. 1. Podíl USA na světovém exportu

Tab. 3. 2. Podíl USA na světovém importu

Tab. 3. 3. Tempo růstu HDP

Tab. 3. 4. Vzájemný obchod ČR s USA (česká statistika)

Tab. 3. 5. Vzájemný obchod ČR s USA (americká statistika)

Graf 2. 1. Vývoj obchodní bilance

Graf 2. 2. Teritoriální struktura českého ZO

Graf 3. 1. Vývoj obchodní bilance v letech 1999 – 2007 v mil. USD

Graf. 3. 2. Hlavní položky vývozu USA

Graf 3. 3. Vývoj vývozu struktury SITC 7 v mld. USD

Graf 3. 4. Vývoz výrobků skupiny SITC 5 v mld. USD

Graf 3. 5. Hlavní dovozní položky v mld. USD

Graf 3. 6. Teritoriální struktury USA v mld. USD

Graf 3. 7. Vývoj hlavních exportních složek ČR v mld. USD

Graf 3. 8. Vývoj exportu SITC 7 v tis. USD

Graf 3. 9. Vývoj exportu SITC 5 v tis. USD

Graf 3. 10. Vývoj exportu SITC 6 v mld. USD

Graf 3. 11. Vývoj hlavních importních složek v mld. USD

Graf 3. 12. Vývoj importu SITC 7 v mld. USD

Graf 3. 13. Vývoj dovozu SITC 5 v mld. USD

Graf 3. 14. Vývoj dovozu SITC 8 v mld. USD

Graf 3. 15. Vývoj obchodní bilance ve vybraných třídách SITC v mld. USD

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- byl(a) jsem seznámen(a) s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 - školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB–TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezentačnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že údaje o bakalářské práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé bakalářské práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. 5. 2009

.....
Eva Hudcová

Adresa trvalého pobytu studenta:
Gen. Hrušky 8/1207, O – Mar. Hory
709 00